

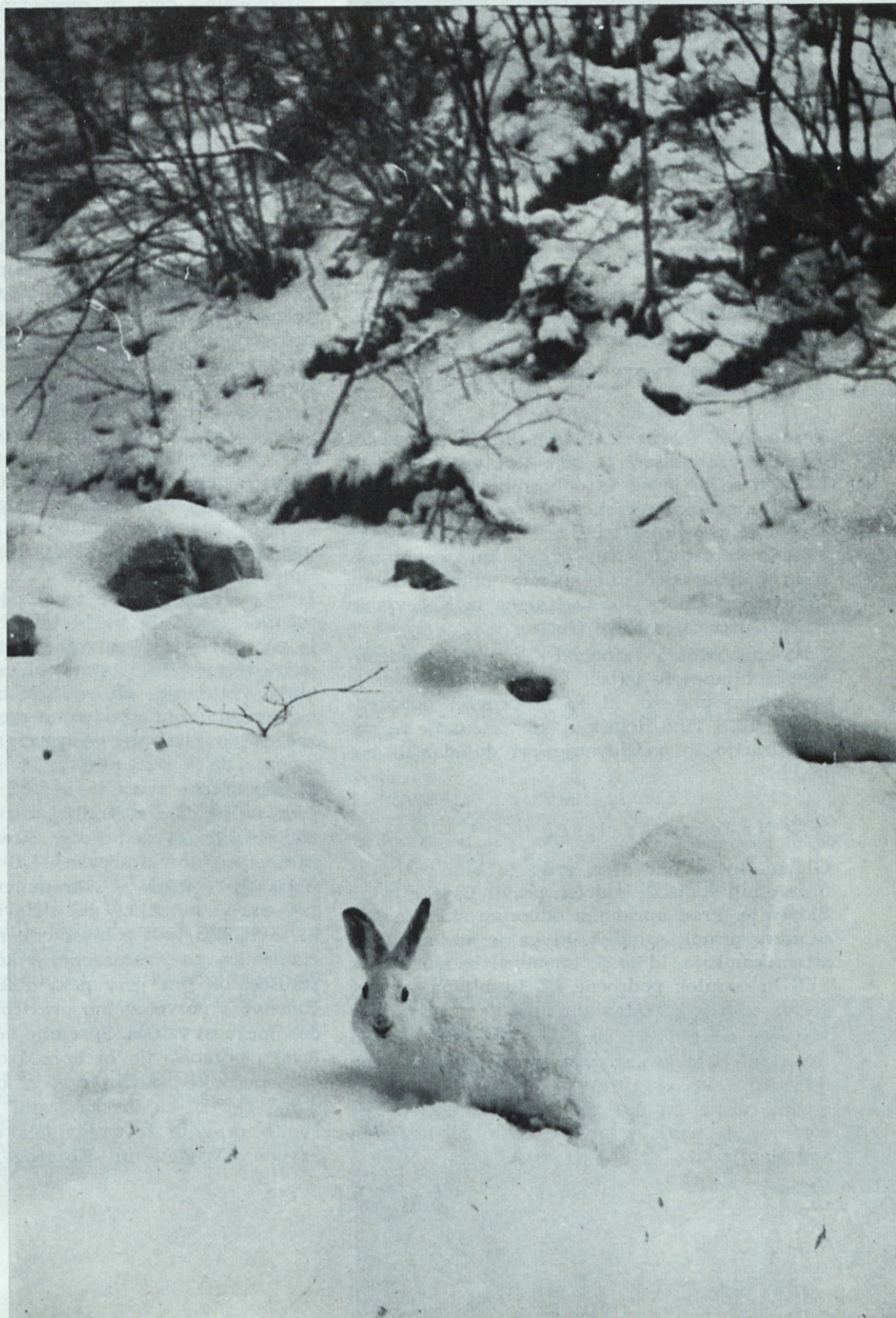
Lovec

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

XLIX. LETNIK

ŠT. 12

MAREC - SUŠEC 1967

Planinski zajec

Foto C. Pogačar

Podpredsednik LZS Tine Remškar (levo) vodi sejo in tajnik Mitja Vošnjak

Zasedal je upravni odbor Lovske zveze Slovenije

V soboto, 4. februarja 1967 je bila v Domu sindikatov v Ljubljani 9. seja upravnega odbora LZS, ki se jo je od 44 odbornikov udeležilo 27 in 3 namestniki iz vseh predelov Slovenije. Prisostvoval ji je tudi en član nadzornega odbora LZS. Pred pričetkom seje so prisotni z enominutnim molkom počastili spomin umrlih članov upravnega odbora Jožeta Kalana iz Kočevja in Karla Jurečiča iz Nove Gorice.

Zastopnik odbora za pohod »Po poteh partizanske Ljubljane« je izročil Lovski zvezi Slovenije spominsko plaketo, ki jo je prevzel podpredsednik LZS Tine Remškar, kot priznanje za popularizacijo in sodelovanje pri doseganju pohodih.

Načelna stališča

Glavna točka dnevnega reda je bila razprava o načelnih stališčih bodočih pravil Lovske zveze Slovenije. Pred upravnim odborom sta bila dva osnutka pravil; osnutek, ki ga je sestavila posebna komisija, ki jo je imenoval izvršni odbor LZS in osnutek področne LZ Ljubljana ter več pripomb drugih področnih lovskih zvez.

Navzoči so bili soglasni, da je spričo nekaterih težav, da bi se lovsko organizacija razbila, treba ustvariti tako organizacijo, ki bo prilagojena novim razmeram še krepkejša kot doslej. Potrebnovali jo bomo v okviru občin, Slovenije in Jugoslavije.

Bistvena načelna vprašanja, do katerih je upravni odbor zavzel stališče, so: kdo je ustanovitelj LZS, sredstva Zveze, organi Zveze, članstvo, članstvo gospodarskih organizacij v LZS, gojitvena lovišča pri LZS.

Lovska organizacija se gradi od spodaj navzgor. Osnovne organizacije so lovske družine. Če so ustanovitelji področnih zvez lovske družine, potem so ustanovitelji LZS področne lovske zveze.

Razen sredstev za administrativno poslovanje naj se pri Zvezi formirajo še skladi za tisk, raziskovalno delo in propagando lovskega turizma, kar naj se financira iz dveh virov: s prispevkom, ki ga LZ plačujejo sorazmerno številu članov lovskih družin; za sklade ne bi mogli obremenjevati članstva neposredno, saj bi bili skladi potrebni za razvoj lovstva kot celote. Ta sredstva naj bi lovske organizacije prispevale iz drugih virov.

Organi LZS naj bi bili občni zbor, upravni odbor, izvršni odbor in nadzorni odbor. Število delegatov za občni zbor, ki naj bi se sestajal vsako drugo leto, naj se določi po številu članov-lovcev. Na vsakih 300 članov naj bi bil po en delegat. V upravnem odboru pa naj bi vsako področno zvezo zastopal po en član odbornik in namestnik, ki bi ju izvolila področna lovsko zveza in ju lahko tudi zamenjala. Člane izvršnega odbora LZS bi neposredno izvolil občni zbor. Ker je izvršni odbor strokovno telo in bi izvrševal predvsem sklepe upravnega odbora, bi bil v izvršni odbor LZS lahko izvoljen — po načelu, veljavnem tudi v drugih organizacijah — vsak sposoben član lovske organizacije, ki ima možnost, da bi lahko prisostvoval pogostejšim sejам.

Lovske družine bi se torej povezovale v področnih zvezah, te pa bi bile članice LZS. Ker je po novem lovskem zakonu taka organizacija prostovoljna, dogovorna oblika združenja, nastaja vprašanje, ali se lovsko družina lahko neposredno, mimo področne zveze včlani v Lovsko zvezo Slovenije. Navzoči so bili enotnega mnenja, da je to nemogoče, ker so ustanoviteljice LZS področne zveze in je LZS zveza področnih zvez, ne pa družin. Tudi z ozirom na poslovanje LZS bi bilo to nemogoče. Sicer pa so se želje za neposredno vključevanje LD v LZS na terenu pojavile, vendar v skromnem odstotku. Po prvotnem mnenju, da delovne organizacije, ki se bavijo tudi z lovstvom, ne bi mogle biti članice lovske organizacije, je končno prevladalo stališče, da jim je v neki obliki (npr. izredno članstvo s posvetovalno pravico) vendarle treba dati možnost vztopa. Sprejetje takih organizacij v lovsko organizacijo bi brez dvoma zagotavljalo še uspešnejše sodelovanje, ki praktično že obstaja. Gorenjska lovsko zveza je na primer v svojih pravilih že predvidela članstvo za oba zavoda, »Triglav« in »Kozorog«.

Pri LZS sta od nekdanjih treh gojitvenih lovišč ostali še dve, ki poslujeta na samostojnem računu in LZS do njiju nima finančnih obvez. Ob vprašanju, ali naj se zagotovi tudi v pravih LZS možnost upravljanja takih lovišč, je upravni odbor zavzel stališče, naj se to v predlogu pravih predvidi.

Razen navedenega je upravni odbor zavzel stališče tudi do drugih zadev, ki spadajo ali ne v bodoča pravila Lovske zveze Slovenije. Imenovana je bila 5-članska komisija, ki bo v smislu stališč upravnega odbora formulirala besedilo predloga pravih, o katerih bo dokončno odločal občni zbor LZS konec aprila letos. Razumljivo, da bodo delegati za ta občni zbor izvoljeni še po starih, veljavnih pravih.

Proti predlogu za spremembo temeljnega zakona o lovstvu

Tajnik LZS Mitja Vošnjak je kot član izvršnega odbora Zveze lovskih organizacij Jugoslavije poročal, da so v Beogradu na zadnji seji med drugim obravnavali tudi predlog republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo SR Srbije za spremembo novega temeljnega zakona o lovstvu, ki smo ga v praksi šele komaj pričeli izvajati. Povod za ta predlog je dal kmetijski kombinat, ki gospodari na teritoriju, imenovanem Pančevački rit in je lovišče beograjskega lovskega društva, pa tam ta kombinat hoče ustanoviti svoje, lastno lovišče. Po tem predlogu občine ne bi mogle več ustanavljati lovišč na gozdnih in kmetijskih površinah, s katerimi gospodarijo ali jih upravljajo delovne organizacije; te naj bi v bodoče imele namreč same možnost na njih urejati lov oziroma jih odstopati drugim interesentom. Po tem predlogu bi občina imela možnost ustanoviti in dati lovišče v upravljanje lovske ali drugi sorodni organizaciji le na področju, ki ni v upravljanju kake delovne organizacije. Ker bi osvojitve takega predloga oziroma sprememba zveznega zakona o lovstvu praktično pomenila likvidacijo lovske organizacije, je izvršni odbor ZLOJ zavzel proti njemu ostro odklonilno stališče. Tudi upravni odbor LZS smatra, da je predlog nesprejemljiv, da bi bilo povsem nesmotrno pred dobrim letom in pol sprejeti zakon spreminjati, ki je nastal po temeljitih, dolgoletnih razpravah vseh zainteresiranih. Dalje meni, da bi v primeru spreminjanja ta zakon moral — v skladu z oceno ustavnih sodišč — urejati samo najosnovnejša, splošno veljavna načela. Upravni odbor je sklenil o svojih stališčih obvestiti slovenske zvezne poslance.

Na seji so razpravljali še o nekaterih drugih zadevah, med drugim tudi o vprašanju lovišč v Pomurju, ki jih sedaj upravlja podjetje »Kompas« iz Ljubljane in o odvzemu 2 000 ha loviščani od sosednjih družin.

Clani upravnega odbora pri razpravi o bodočih pravih LZS

(Iz Uradnega lista SRS, št. 3, od 2. II. 1967)

Na podlagi 26. člena zakona o lovstvu (Uradni list SRS, št. 22-122/66) izdaja republiški sekretar za gozdarstvo

ODLOČBO

o odškodninskem ceniku za povračilo škode na divjadi

1. Za škodo, prizadejano na divjadi z brezpravnim lovom ali na kakšen drug protizakonit način, se plačuje odškodnina po vrednosti žive divjadi po temle ceniku:

	Dinarjev		Dinarjev
medved	7.000,00	lisica	150,00
kozorog	9.000,00	veverica	50,00
jelenjad	3.000,00	velika uharica .	300,00
damjak	3.000,00	pelikan	500,00
muflon	4.500,00	štorklja	500,00
srnjad	900,00	ribji orel	500,00
gams	1.500,00	kačar	500,00
divji prašič . .	1.000,00	sršenar	500,00
svizec	1.000,00	orel	500,00
divji petelin .	1.000,00	krokar	150,00
ruševac	1.000,00	postovka	30,00
droplja	1.000,00	poljska jerebica	150,00
vidra	500,00	kotorna	150,00
divja mačka . .	300,00	divja raca	100,00
kuna	300,00	potapljavci . . .	100,00
dihur	100,00	čaplje	
hermelin	50,00	(razen sive) . . .	150,00
podlasica . . .	50,00	galeb	150,00
pižmovka	50,00	kljunač	150,00
planinski zajec	200,00	belka	150,00
poljski zajec . .	150,00	gozdni jereb . . .	150,00
fazan	150,00	prepelica	50,00
jazbec	150,00	golobi in grlice	50,00

Vest o predlogu za spremembo temeljnega zakona o lovstvu je razgibala razpravo

Vse foto S. Busić

Cene veljajo za kos divjadi ne glede na spol, starost in kakovost.

2. Jajca pernate divjadi, naštete v tem ceniku, se računajo po polovični vrednosti ustrezne divjadi.

3. Z dnem, ko začne veljati ta odločba, preneha veljati odločba o odškodnini za škodo na divjadi (Uradni list LRS, št. 20-208/61).

4. Ta odločba začne veljati naslednji dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

Št. 323/A-53/66-VI/LA

Ljubljana, dne 9. januarja 1967.

Namestnik
republiškega sekretarja
za gospodarstvo:
Peter Vujec l. r.

Bolezni divjadi v Sloveniji

S. Valentinčič
(Nadaljevanje)

Patologija srne (nadaljevanje)

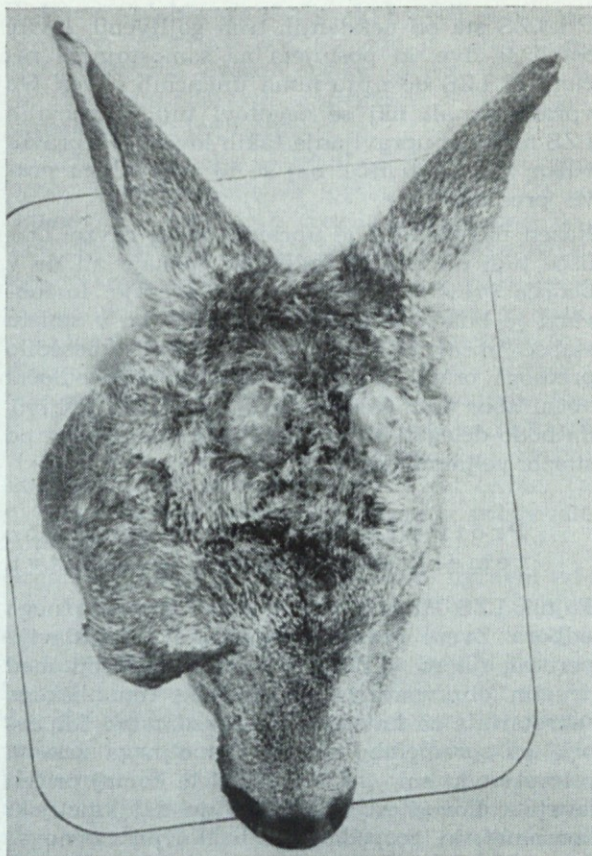
Nadaljnje bolezni srnjadi, ki jih povzročajo žive kali in ki smo jih ugotovili pri naši srnjadi, so **glivične bolezni** ali mikoze. Nismo jih opazili dostikrat, vendar tudi to pomeni, da se pri naši srnjadi pojavljajo. Čeprav jih povzročajo žive kali, se te bolezni ne prenašajo od živali na žival, ampak se žival okuži praviloma s hrano, na kateri so mikotične kali.

V enem primeru (sl. 18) se je glivični proces, čigar izvor je bil v gobcu, tako razvil, da je srnjaku popolnoma deformiral glavo. Bulo, ki je zrasla na desni strani glave, je tvorilo granulomatozno tkivo, v njem pa smo ugotovili glivice.

V dveh primerih smo v pljučih ugotovili bule, ki so jih povzročile glivice vrste *Aspergillus fumigatus*. Te glivice pridejo v pljuča s prahom in tu potem povzročijo mikotične abscese. Razumljivo je, da srnjad slabi in končno oslabi, če se te bule nevarno povečajo.

Žive kali, ki so na meji med glivicami in bacili ter spadajo med slednje, so tiste, ki jih latinsko imenujemo *actinobacillus* ali tudi *actinomyces*. Povzročajo aktinomikozo.

To so trde bule na čeljustih, ki jih naši živinorejci imenujejo tudi »bramorka« in jih najdemo tudi pri domačih živalih. Povzročitelji pridejo s hrano v gobec; ta hrana se med zobmi zatakne in oni se prično razmnoževati ter s tem povzročijo najprej vnetje. To kasneje preide v gnojno vnetje čeljusti, pri čemer gnoj razjeda kostno tkivo,

Sl. 18. Glivični granulom na desni strani glave srnjaka

ki postane gobasto, porozno (sl. 19) in se zato čeljust lahko zlomi. Vse to povzroča živali hude bolečine, zato nerada je in hujša.

Drugih kužnih bolezni pri naši srnjadi doslej nismo ugotovili, čeprav vemo, da je tudi srnjad sprejemljiva za razne kužne bolezni, ki jih imajo domače in tudi razne druge divje živali, kakor:

Sl. 19. Aktinomikozna srnjaka; Foto H. Hribar proces je na spodnji in zgornji čeljusti

slinavka in parkljevka, vranični prisad, bruceloz, steklina itd. Kljub temu, da so bile te bolezni v preteklem razdobju v naših krajih pri domači živini, jih pri srnjadi nikoli niso ugotovili. Verjetno je srnjad mnogo bolj odporna proti njim, kot so domače živali.

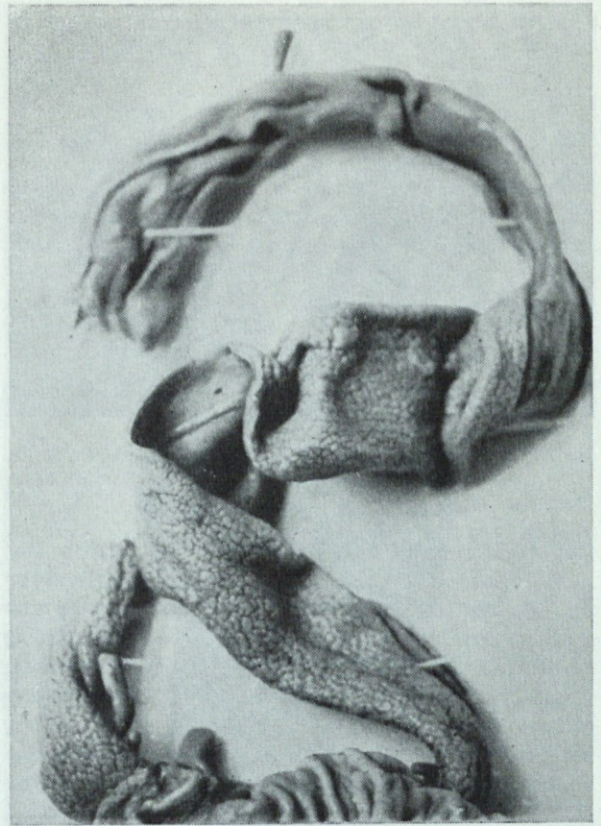
S tem zaključujemo prikaz bolezni, ki jih povzročajo razni živi povzročitelji in prehajamo na opis skupine bolezni, ki so pri naši srnjadi zelo številne, ki zahtevajo dosti izgub in ki jih imenujemo **organske bolezni**.

Vnetje prebavil (želodca, črev) je vsekakor na prvem mestu, saj smo ga ugotovili v 137 primerih ali pri 27 % pregledane srnjadi. Največkrat gre za kronično vnetje sirišnika ali debelega črevesa. Ta vnetja so včasih tako močna, da sluznica prebavil ne samo močno odebeli, ampak iz nje celo izrastejo polipom podobne tvorbe (sl. 20). Vzrokov teh vnetij nam največkrat ni bilo mogoče ugotoviti. Z gotovostjo smo jih ugotovili le pri srnjadi, ki je januarja 1963 poginjala zaradi hude zime. Takrat smo pri poginuli srnjadi našli močno, akutno vnetje želodca in črev (in največkrat tudi pljučnico), kar smo si razlagali tako, da je od zime oslabela in premržena divjad jedla zmrznjeno in dostikrat neprimerno hrano (vejice), kar je v prebavilih izzvalo vnetje in zaradi toksinov, ki so se pri tem povzročili, poginila.

Druga vnetja pa so lahko povzročili razni agensi. V mislih imamo v prvi vrsti neprimerno hrano, ki je kadarkoli blia zaužita, morda v daljšem razdobju, vendar ne v taki meri, da bi povzročila pogin. Možen vzrok je nadalje defektno zobovje, pa tudi paraziti. Končno ne moremo izključiti tudi možnosti jemanja raznih agrokemičnih sredstev na paši, ki v majhnih dozah niso povzročila pogina, pač pa le vnetje prebavil, v daljšem razdobju pa kronično vnetje. Na to misel nas navaja tudi dejstvo, da je bilo v nekaterih letih teh kroničnih vnetij več kot v drugih.

Pljučnico smo za vzrok pogina šteli v 18 primerih. Semkaj ne prištevamo tiste pljučnice, ki jih povzročijo pljučni zajedavci in ki smo jih omenili, ko smo opisali pljučno strongilozo. Tu imamo v mislih druge, neparazitarne pljučnice. V enem primeru smo ugotovili gnojno pljučnico, v drugih pa kataralno. Največ teh primerov je bilo, kot že rečeno, v januarju 1963 zaradi hude zime, ko smo kataralno pljučnico ugotovili pri 11 primerih. V ostalih letih dobimo le posamezne primere te vrste pljučnice, ki pri srnjadi še zdaleč ni tako nevarna kot pri gamsih — o čemer pozneje. Do teh pljučnic pride tako, da srnjad oslabi (prehlad), nakar prevladajo razne kužne kali; katere — tega doslej nismo mogli ugotoviti.

Gnojni abscesi. Razen pljučnic smo v 4 primerih v pljučih ugotovili abscese (bule), v katerih je bil gnoj. Primarni vzrok so bili verjetno paraziti, ki so poškodovale pljučno tkivo, kjer so se po-

Sl. 20. Kronično vnetje debelega črevesa; poleg zadebeljene sluznice se vidijo pečljem podobni polipozni izrastki na sluznici

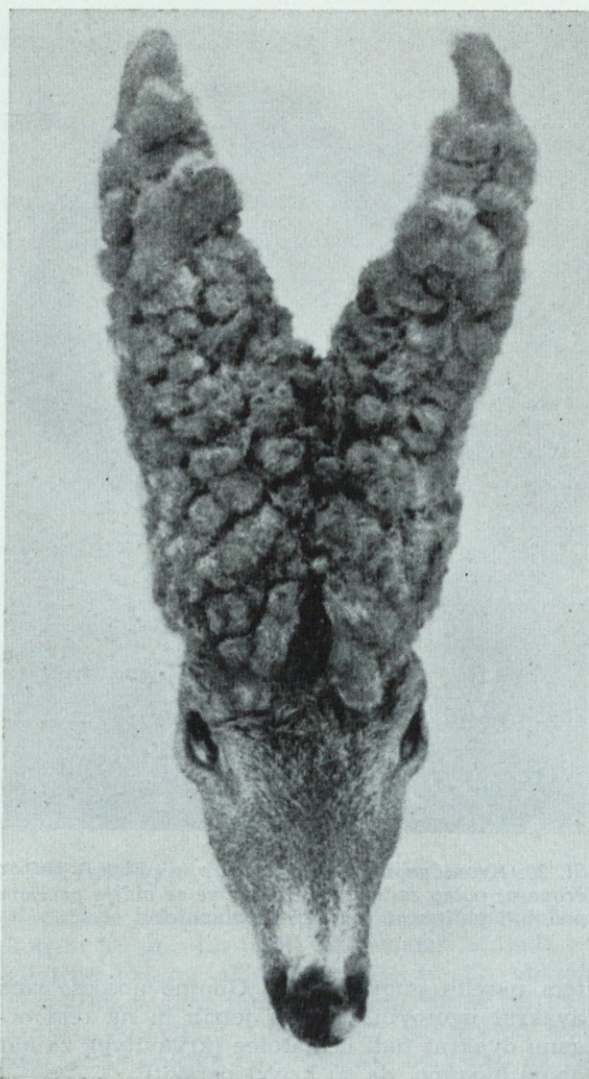
tem naselili gnojni bacili. Gnojne abscese smo dvakrat ugotovili tudi na jetrih in na tem organu dvakrat tudi hematome (krvavitve), za kar oboje menimo, da so krivice paraziti.

Gnojne abscese smo v enem primeru ugotovili v srcu, t. j. v srčni mišici, ne da bi odkrili vzrok. Enkrat smo tudi našli gnojno vnetje potrebušnice, čemur je bila vzrok poškodba na trebuhu. V ledvicah smo dvakrat našli ciste (mehurčkaste

Sl. 21. Brez nog rojena srnja dvojčka

Sl. 22. Gobasto rogovje ali perika pri srnjaku

Foto H. Hribar

tvorbe), kar najdejo pri srnjadi tudi drugi patologi. Smatrajo, da je to prirojena bolezen in da gre za degenerativni pojav. **Vnetje ledvic** (nephritis) smo tudi našli enkrat.

Enkrat smo našli še drug pojav, ki prav tako spada med degenerativne, to je popolno pomanjkanje udov pri novorojenčkih. Iz Lovske družine Idrija so nam poslali srnja dvojčka, katerima so manjkale vse 4 noge (sl. 21). Latinsko ime: **amelia completa**.

Kakor smo tedaj zvedeli od lovcev, sta se novorojeni srnici v gozdu oglašali s pivkanjem. Slišali so jih ljudje, jih našli in obvestili lovsko družino. Po našem mnenju sta bili srnici stari že kak teden, kar pomeni, da jih je srna-mati dojila. Iz literature (citiramo Olt-Ströse »Wildkrankheiten« iz l. 1914) je celo znan primer, ko je taka srna — brez nog — odrasla; premikala se je s podobnimi gibi, s kakršnimi se premika kača. Ljudje so jo komaj ujeli in obvladali.

Končno smo med boleznimi, ki so posledica degeneracije, enkrat ugotovili tudi gobasto rogovje ali **periko** (sl. 22) in sicer pri srnjaku, ki nam ga je poslala Lovska družina Hrastnik. Tedaj smo prejeli samo glavo in ne vsega telesa, tako da nismo mogli ugotoviti, kako je z modi. Glede na to, da sta bili obe stebli rogovja deformirani, smo mnenja, da sta obe modi nepravilno funkcionirali, to je, nista izločali dovolj hormona testosterona. To je hormon, ki ga izločajo Leidig-ove celice v modih in ki povzroči, da rogovje preneha rasti, ko doseže normalno velikost in obliko, oziroma da se mah posuši in odpade. Tako lahko tudi v tem primeru govorimo o degenerativnem pojavu. Pogin **zaradi starosti** smo ugotovili pri treh srnah in enem srnjaku. Srni sta imeli 13 ozir. 15 let in zobovje močno izrabljeno. Zaradi tega so nastale prebavne motnje in sta pozimi poginili. Tretja je imela šele kakih 10 let, vendar je nosila 3 plodove (2 moška, 1 ženskega) in je bila to prevelika obremenitev za njen precej ostareli organizem. Srnjak je imel 11—13 let; zaradi močno obrabljene zobovja je imel kronično vnetje prebavil in jeter. Tehtal je 16 kg in je zgubil rogova šele v začetku januarja.

Rakaste tvorbe smo našli v 2 primerih. Pri enem srnjaku smo ugotovili na robu jeter kot kokoške jajce veliko tvorbo, v drugih delih jeter pa še veliko število manjših, poprečno kot grah velikih. Histološka preiskava je dala diagnozo: adenocarcinoma cholangiocellulare. Bil je torej **rak jeter**.

Pri drugem srnjaku je bila na zunanji strani vampa tvorba velikosti jabolka in v bližini tega še več manjših tvorb, velikih kot lešnik. Histološka tvorba je bila: carcinoma planocellulare, torej **rak na vampu**.

Vse te bolezni smo ugotovili pri naši srnjadi. Poleg bolezni smo našli še dve važni skupini vzrokov za pogin, in to zastrupitve in poškodbe. **Zastrupitve s kemikalijami** smo z gotovostjo diagnosticirali v 10 primerih. V 3 primerih nismo določili, katero sredstvo je povzročilo zastrupitev. V prvem primeru smo ugotovili zastrupitev zaradi neprimerne hrane, v drugem z DDT-jem in v tretjem s svincem; slednji primer je bil iz lovišča Lovske družine »Pogorevc« (Črna na Koroškem), kjer smo zastrupitev s svincem ugotovili tudi pri drugi divjadi (zajec, gams), kar ni čudno, saj je tam rudnik svinca. Najbolj množično zastrupitev smo ugotovili v nekem lovišču na Dolenjskem. Bila je zastrupitev z endrinom. To je hud strup, ki se brizga v sadovnjakih po travi proti voluharjem in mišim. Če tako travo popase srnjad ali druga rastlinojeda divjad, se zastrupi. Strup učinkuje hitro in močno. Ljudje so opazovali srnjaka, ki se je na taki paši zastrupil, kako se je metal v zrak in zopet padal, dokler ni poginil. V omenjenem lovišču je bilo po enem škropljenju z endrinom najdenih več kot 10 kosov srnjadi. Na seciranje so nam poslali

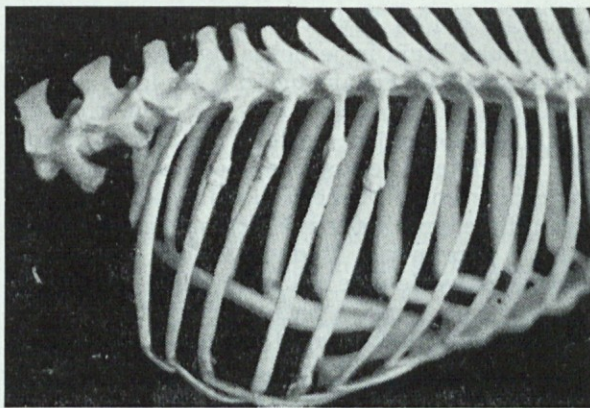
2 srnjaka (šilar in vilar). Tipična slika, ki se pri zastrupitvi z endrinom najde, je: Navadno se opazi iz nosnic rdečkast izcedek, podkožje je cianotično (plavo-rdeče), v prsni votlini za 1 do 2 dl rdečkaste tekočine, pljuča so močno otekla, marmorirana (lisasta), v bronhijih in dušniku penasta sluz, v osrčniku do pol dl rdečkaste tekočine, na srcu krvavitve (krvave pege). Včasih je rdečkasta tekočina tudi v trebušni votlini. V vampu ni opaziti sprememb, včasih pa je vnet sprednji del tankih črev. Včasih so otekli tudi drugi notranji organi in so na njih tudi krvavitve (jetra, ledvica, vranica). Krvavitve so tudi v možganih. Glavne spremembe so torej na pljučih, v podkožju in v možganih. Smrt nastopi hitro. Strup endrin nam je pomagal — kot tudi v dosti drugih primerih — dokazati sodno-medicinski inštitut v Ljubljani, za kar se mu zahvaljujemo. Interesantno je dodati še to, da smo iz istega lovišča prejeli na pregled tudi 3 šoje, ki so poginile zaradi zastrupitve z endrinom. Drugi primer te vrste zastrupitve je bil v nekem lovišču na Štajerskem, kjer je poginilo dosti divjadi, na seciranje pa so nam poslali dva srnjaka.

Vsi ti primeri zastrupitve z endrinom so bili v letu 1963, in sicer jeseni (oktober), ko je najprimernejši čas za uničevanje voluharja s tem strupom. Končno nam ostanejo še razne **mehanične poškodbe**, ki smo jih dostikrat ugotovili kot vzrok smrti, to je v 40 primerih ali pri 8% vse raztelesene srnjadi. Poškodbe so bile največkrat neposredni vzrok pogina. Včasih pa smo ob kaki drugi bolezni (npr. zajedavski) ugotovili tudi poškodbe in smo prepričani, da so bile le-te med tistimi faktorji, ki so srnjad slabili in tako oslabili, da jo je neka bolezen lahko zmagala. Poškodbe so bile različnih vrst, prizadejane od človeka, od sovražnikov, od drugih živali, največ pa je bilo poškodb zaradi raznih incidentov.

Ugotovili smo:

- 20 — raznih zlomov,
- 6 — počenj raznih organov,
- 4 — poškodbe po srnjaku,
- 3 — strelne poškodbe,
- 3 — poškodbe po psih,
- 5 — raznih drugih poškodb.

Na prvem mestu so razni zlomi (20), med njimi največ zlomov reber (10). Samo zaradi prelomljenih reber ni bilo dosti poginov, čeprav nismo nikoli našli zlomljeno le eno rebro, ampak najmanj 2, največ celo 15 (v poprečju 6 na obeh straneh prsnega koša). Če so samo rebra zlomljena, se dostikrat lepo zarastejo, kot vidimo na sliki 23. Pogin nastopi, če pride zaradi zloma reber do močne krvavitve ali pa če je organizem oslabil. Tako je bilo na primer pri neki več kot 10 let stari srni, ki je bila breja in je nosila dva ploda. Ker zaradi obrabljenih zob ni mogla

Sl. 23. Prsni koš srne; na zadnjih rebrih se vidijo zazdraveli zlomi

Foto H. Hribar

več dobro zmleti hrane in le-ta ni bila dovolj prebavljena, so njenemu organizmu manjkale za razvoj plodov potrebne snovi. Med temi je na prvem mestu kalcij, ki služi za tvorbo kosti. Organizem ga je jemal iz materinih kosti in so te postale porozne, luknjičaste. Ob nekem udarcu je prišlo do zloma 15 reber; kar je povzročilo obsežne krvavitve in končno izkrvavitve ter smrt. Rebra so bila tako krhka, da smo jih z lahkoto rezali z navadnimi škarjami.

Med drugimi zlomi je bilo 7 zlomov nog, 3 zlomi medenice, 2 zloma hrbtenice in v enem primeru zlom spodnje čeljusti, ki so največkrat povzročili smrt.

Le malokdaj smo lahko ugotovili vzrok zloma oziroma zlomov, zlasti če je šlo za zazdravljene. Lovci so navadno našli srnjad mrtvo ali le malo živo in nam jo poslali na pregled. Mi seveda nismo mogli vedeti, kaj je srno poškodovalo, le enkrat z gotovostjo, da je bil to avto (ker je voznik sam pripeljal srno). Po poškodbah pa smo sumili avto še v treh nadaljnjih primerih. V enem primeru je srna padla v okrog 100 m globok prepad in se ubila. V vseh drugih primerih vzroka zlomov nismo ugotovili in je možnih vzrokov več: padci, udarci (drevje, kamenje), avtomobili itd.

Rupturo (počenje) raznih organov smo ugotovili v 6 primerih in sicer: v 2 rupturo jeter, v 2 rupturo črev, v 1 rupturo pljuč in v 1 maternice. Tudi v teh primerih nismo mogli ugotoviti vzroka in predpostavljamo, da so bili podobni kot smo jih navedli pri zlomih.

Glede 4 poškodb, ki so jih prizadejali srnjaki, gre v 3 primerih za medsebojne poškodbe, enkrat je celo srnjak do smrti poškodoval srno, s katero je živel v obori. Kako hude poškodbe lahko prizadene srnjak, kaže prav ta primer: močne podplutbe po vsej desni strani telesa in na levem kolenu, številne rane na levi lakotnici in desno na prsnem košu, zlom 7. in 8. desnega rebra, prebodena trebušna prepona in skozi rano so šla čreva v prsno votlino, rana na desni strani pljuč,

izliv okrog 1/21 krvi v prsno votlino. Srna je bila visoko breja in je nosila dva ploda. Delno sodeč po ranah (ugrizih) in delno po pripovedovanju očividcev smo v 3 primerih ugotovili, da so srnjadi smrtne poškodbe prizadejali psi klateži. Težko so poškodovali mehke organe in v enem primeru zlomili tudi kosti.

Zastrelitve smo kot vzrok pogina ugotovili prav tako v 3 primerih. V dveh so bile strelne poškodbe najverjetneje prizadejane od lovskih tatov, saj smo v ranah našli šibre. V tretjem primeru je bila poškodba od krogle.

Ob koncu naj navedem še štiri primere poginov, za katere so bile verjetno krive tudi razne mehanske sile.

V prvem primeru gre za srnjaka, leto starega šesteraka, težkega 18 kg, ki se mu je trebušna peča ovila okrog desne ledvice in ustavila njen krvni obtok. Zato je ledvica odmrla in je skoznjo prišlo do gnojnega vnetja trebušne mreže. Zaradi peritonitisa je žival regurgitirala (povračala) hrano, ki je mimogrede prišla tudi v dušnik, od tu pa v pljuča, kar je povzročilo pljučnico.

V drugem primeru gre za odraslega srnjaka z odlično trofejo, ki je pri teku klecal na sprednji nogi in ga je ujel pes. Pri pregledu smo opazili na obeh sprednjih nogah močne zadebelitve karpusov (laiki jih imenujejo »sprednja kolena«). Ko smo jih odprli, je bila v njih kri in okruški kosti. Zadebeljeni so bili obojestransko tudi sklepi nad bicljem, kite sprednjih nog pa skrajšane. Zaradi teh okvar, ki jim vzroka nismo odkrili, seveda srnjak ni mogel dobro teči.

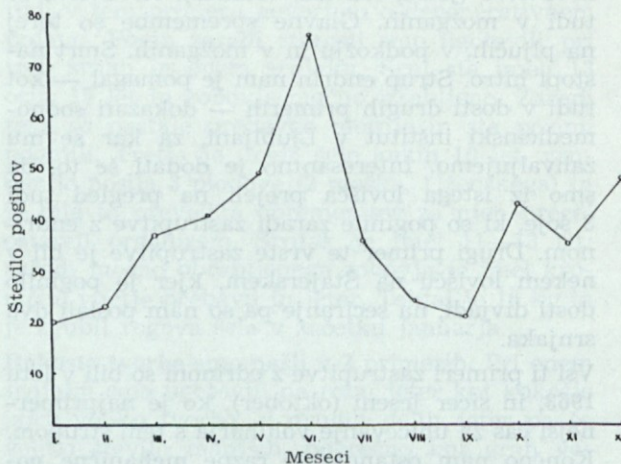
Tretji primer je podoben. Srnjak je imel gnojno vnetje obeh kolen na zadnjih nogah, do česar je verjetno prišlo zaradi udarca. Zaradi tega vnetja je močno shiral in poginil.

V četrtem primeru se je srnjak zbedel na zadnji desni nogi. Tu so se naselili bacili in povzročili sepsa (zastrupitev krvi), zaradi česar je srnjak poginil.

V zadnjem primeru smo pri srni — ki jo je lovec odstrelil — opazili, da ji manjka zadnja desna noga pod bicljevimi sklepom. Tu je bila gladko odrezana (ne vemo s čim), rana pa že skoraj zaceljena. Srna je hodila po treh nogah.

Če sedaj na kratko povzamemo in se vprašamo, za čem boluje oziroma poginja naša srnjad, tedaj dobimo zelo pestro sliko bolezni in to so (našteto po pogostnosti in važnosti): želodčno-črevesni zajedavci, vnetje prebavil, pljučni zajedavci, mehanske poškodbe, metljavost, nosni zolj, pljučnica, gnojni abscesi v raznih organih (pljuča, srce, jetra, sklepi), zastrupitve z agrokemičnimi sredstvi, vnetje jeter, vnetje ledvic, razne motnje v organizmu (degeneracija, starost), rakasta obolenja, glivična obolenja, kužne bolezni (aktinomikoza). Zdaleč najpogostnejši vzroki obolenj in poginov so želodčno-črevesni zajedavci, vnetje prebavil, pljučni zajedavci in mehanske poškod-

be — in zavzemajo 96 % vzrokov obolenj in poginov, vse ostale bolezni pa komaj okrog 4 %. Med poglavitnimi boleznimi so na prvem mestu bolezni, ki jih povzročajo želodčno-črevesni zajedavci — trihostrongilidi. Ti sami so v skoraj 36 % vzrok obolenj in poginov naše srnjadi; ta obolenja se kažejo predvsem v obliki akutne anemije (slabokrvnosti), ki nastopa v pomladnih mesecih. Njen vpliv na letno krivuljo poginov naše srnjadi je odločilen; zato ta krivulja izgleda tako-le:

V pomladnih mesecih so zajedavske bolezni najštevilnejše. Tedaj so namreč dani optimalni prirodni pogoji za razvoj zajedavcev, srnjad pa je najšibkejša (prestana zima, srne visoko breje, menjava dlake, rast rogovja).

Zavedati se je torej treba, da srnjadi mnogo pogine. Stevilne in razne statistike registriranih letnih odstrelav in poginov nam kažejo, da je letni pogin približno tolikšen, kot letni odstrel. Vzroke za to lahko iščemo v teh-le dejstvih:

a) letni prirastek srnjadi je relativno velik (30 do 40 % pomladnega staleža) in sicer po eni strani zato, ker je srna precej plodna, po drugi pa zato, ker so v veliki meri eliminirani neki prirodni depopulacijski faktorji (npr. volk, ris, medved);

b) letni odstrel srnjadi pri nas predstavlja številčno le okrog polovice letnega prirastka in tako obstaja stalna tendenca hiperpopulacije (prenaseljenosti) srnjadi, zlasti še, ker je stalež praviloma precej večji, kot pa se v statistiki navaja;

c) naravni biotop ali rastišče dovoljuje le omejeno število srnjadi in presežek mora biti izločen; pri srnjadi se to vrši s pogini, delo pa opravijo zajedavci. Srnjad je namreč močno vezana na svoje rastišče, ki je relativno majhno in se pri hiperpopulaciji ne izseljuje (kot to dela npr. jelen ali divji prašič). Tudi je srnjad biološko zelo stara, slabo prilagodljiva drugačnim pogojem, obenem pa glede hrane izbirljiva.

Vprašati se je treba, če lahko človek kaj ukrene proti številnim poginom srnjadi? Rekli smo že, da lahko in to s pravilnim oziroma večjim odstrelom. V tem primeru prevzame vlogo prirodnih depopulacijskih faktorjev. Seveda so pri tem težave. Po eni strani človek ne zna tako nepogrešljivo odbirati (selekcioniirati) kot to opravijo prirodne sile, obenem ne more najti vse slabe srnjadi, po drugi strani pa ima vezane roke. Predvsem imamo tu v mislih lovopust, to je čas, ko se boleznij najbolj manifestirajo (od marca do junija). Novi zakon o lovstvu tudi tu vnaša pozitivno novost, ko v zadnjem odstavku 6. čl. pravi »Ranjeno in bolno divjad je dovoljeno odstreliti tudi v času, ko traja prepoved lova in med lovopustom«. Zadeva je v rokah lovskih družin in občin, da najdejo primerno obliko za izvajanje in nadzor nad sanitarnim odstrelom.

(Se nadaljuje v 1. številki letnika 1967/68.)

Kako zatirajmo lisice brez cianovodikovih ampul

Valentin Močnik

Tako ali drugače danes godrnjajo lovci, ker je uporaba cianovodikovih ampul za pokončavanje roparic prepovedana. Nekateri so bili v preteklosti v tem lovu pravi mojstri in je tedaj padla tudi velika večina lisic na strup. In tako si je prenekateri lovec ohranil zdravje in mnogo truda, ker bi morda drugače prezebal pri čakanju ob luni ali kako drugače. Saj je teh načinov lova več, a v glavnem dvoje, kakor sta tudi dve skupini, ki se navdušujeta: prva za strupe, druga za lov s puško.

Zimski lov na lisice in kune je težaven, vendar za lovca od vseh lovov najlepši, če se izvaja v pravem času in na način, ki nudi pravi lovski užitek. Tako ima vsak letni čas svoj lov. Seveda pri tem prednjači jesen, za katero se navdušuje največ lovcev. Ka pa raz drevje odpade zadnje listje in suhi sneg zasuje še lisičje brloge, tedaj se konča lov na vso zaščiteno divjad in konec je lovskega veselja za večino lovcev. Tedaj se začne zimski lov na roparice, ki nudi lovcem toliko lepega. Sem lovec tiste skupine, ki ljubi samo lov s puško in sem oster nasprotnik vseh lovov s strupi, pa četudi gre za roparice. Lov s strupi je za današnje čase že zastarel. Strupitev s strihninom je za živali prava muka, izjema je le cianovodik. Toda lov s kemičnimi sredstvi je za današnjega lovca nečasten. Tudi pasti niso boljše,

razen za manjše živali, ki jih past stopalka hkrati tudi ubije, nikakor pa za lisice in jazbece, ker morajo ob malomarnem lovcu često v mukah čakati na smrt tudi dan in noč.

Strihnin, ki je še danes dovoljen, je namenjen bolj za najnujnejše primere, če že kje zares ne morejo drugače krotiti roparic. Pa še tu gre bolj za volkove.

Ne čudim se starejšim lovcem, ki so imeli s tem lovom precejšnje uspehe in da se radi spominjajo tega načina lova. Strupi so bili največ v rabi v času, ko so bila naša lovišča še v rokah zakupnikov. Zakupnik je tedaj moral plačevati za lovišča znatno več, kakor plačamo danes in dosti manjše je bilo število članov — lovcev. Da je dobil čim več tedaj dragih zimskih kožuhov, mu je bilo prav vseeno, ali je padla lisica od strupa ali od strela, ker ga je vezala bolj materialna kakor idealna plat lova. Čudim se današnjim lovcem, ker nekateri še tako zelo hrepene po tem strupenem lovu. Če lisic res ne moremo držati s puško na kratko, potem nekaj ni v redu: ali tega zimskega lova ne znamo izvajati ali pa se nam v zimskem času ne ljubi v lovišče. Lov moramo smatrati kot šport in kot gospodarsko nujnost v vseh letnih časih. Pravemu lovcu je glede na lovski užitek roparica prav toliko vredna kakor zaščitena divjad. Kdor pa lovskih doživljajev ne ceni in ceni le kožuh, bo v mislih še vedno zastrupljal vse lovsko ozračje. Sleherna LD ima v svojem članstvu precej mladih lovcev, ki naj bi se ukvarjali s tem, če tako rečem, težavnejšim lovom. Mlajši bi bili s puškami tej nalogi lahko kos, medtem ko bi jih starejši spodbujali in učili.

Danes imamo na voljo vse vrste lovskih psov, a kje so psi, ki jih toliko vidimo na raznih kinoloških prireditvah. Ker pa večina lovcev pozna in ceni le jesenske love, si večina nabavlja goniče in le redki jamarje, pa še ti so redko uporabni. Če hočemo uspešno jamariti, imejmo jazbečarje, ki so najbolj prikladni za jame. Dobri so tudi braki jazbečarji, čeprav kdo oporeka. Treba je le izbrati najmanjšega v leglu. Najmanjše ščene je najboljši lovski pomočnik pri jamarjenju. Večina lovcev je v zmoti, če na pasjih sejmih zelo kritično ocenjuje samo pravo višino, lepo zobovje in še in še.

Ne gledam toliko na lepo pasjo postavu, razen za parjenje. Psa kupim mladega, ga naučim in mi bo služil kot lovski pomočnik, ne pa kot lepa pasja postava; psa rabim kot lovec, ne kot trgovec.

Vrnem se k naslovu, ker sem se nekoliko oddaljil. Oglejmo si torej tisto nadomestilo oziroma tisti način lova, ki bi zamenjal strupene vabe. Vsaka lovska družina naj bi imela vsaj dva dobra jamarja, seveda v dobrih rokah, ki bosta ne le na papirju, ampak tudi v praksi jamarja. Kdor ve, koliko je vreden zanesljiv pes jamar, bo tudi vedel, kaj in kako ceniti lisičje brloge.

Mufloni na Smohorju, LZ Celje

Foto T. Poljanšek

Zelo so v zmoti tisti lovci, ki v poletnih mesecih razkopavajo jame in pokončujejo lisičja legla, pri tem pa za vedno uničijo že stoletne lisičine in jazbine. Lisičine in jazbine pustimo čimbolj pri miru! Če pa smo kdaj razpoloženi za kopanje, potem bodimo tudi naklonjeni in pripravljeni vse to popraviti. Sicer se pa to ne izplača, ker je več truda pri popravilu kakor pri razkopavanju. So pa primeri, ko ostane pes v jami in tedaj ga je treba brez premisleka reševati.

Lisičine oziroma jazbine pomenijo v lovišču prav toliko kakor krmišča, solnice, preže in lovske steze, to je, lovske objekte. Če se tako izrazim, je to skupni trud lovcev in seveda tudi jazbecev. Kjer teh objektov v lovišču ni, ali pa da so razkopani in razmetani, tam ni pravega lovskega interesa in ne lovske kulture in ne čuta do narave.

Če pustimo lisičine čimbolj pri miru, imamo lisice doma, ko nastopita metež in mrzaz, le da je treba zanesljivega psa in dober pogled. Saj lisica šine iz luknje kakor namazana in ta lov ne gre kakor namazan. Lisice so doma prav tedaj, ko smo lovci najbolj debelo oblečeni in prav tukaj je tisto, ko lovec pravi, če bi debele suknje ne imel na sebi, lisice ne bi zgrešil. Prav tu je pri jamarjenju lovčev veselje doma. In ko gre s psom jamarit in če gre sedemkrat, potem natančno triinpolkrat pogodi, triinpolkrat pa zgreši. To seveda ne drži. Res pa je, da neizkušen lovec pri jamarjenju doživi največ veselja, a skuha tudi največ jeze. Lov je igra, lovci smo pa igralci. Zato je veliko odvisno od tega, kako igramo. Seveda je naš lovski šport enostranska igra, ker smo sami igralci in hkrati sami gledalci. Če pa imamo lovsko žilico in pravi lovski talent, bomo to našo igro snemali brez vsakršnih aparatov in to le tedaj, če lov razumemo tudi idealno in ne zgolj materialno. Idealna plat lova ima nadvse bogato lovske vsebine, ki jo lahko posredujemo tudi nelovcem, ki prav tako radi prebirajo naše glasilo. Da bi bili naši prikazi čim

zanimivejši in bogatejši kot danes, moramo razširiti naše lovske pohode na vse letne oziroma na zimske love in to le in zgolj z lovske puške, ker le tukaj je romantika doma. Prepričan sem, da ima mnogo lovcev bogate lovske doživljaje, pa jih ne objavljajo. In tako kleno lovske zrnje trohni v pozabi.

Vsem tistim, ki ljubijo zimski lov in imajo duška zanj, zdrave noge, toplo obutev in obleko, želim dober pogled in ravne cevi. Onim pa, ki mislijo, da bodo opravili s strupom, je bolje, da ostanejo doma.

Na medveda v brlogu

R. K.

(Konec)

Pomirili smo se, saj sta tudi moja spremljevalca preživljala napete trenutke. In kaj sedaj? Savo je hladnokrvno predlagal, da v miru najprej nekaj založimo. Jedel sem po sili, nisem imel teka. Saj ni čudno.

Po malici je Suljo dal predlog, ki sva ga s Savom pograbila kakor pes neobrano kost. Ura je bila šele devet, zato utegnemo še en podvig. Suljo je namreč vedel za brlog v stenah nad potokom, kake pol ure hoda od tod, ki da je zagotovo zaseden. Sicer ni videl sledu v snegu, prepričan pa je, da se je vanj spravil medved, še preden je zapadel sneg. Pozna tudi sestop, ki ga bomo kljub snegu obvladali.

Zagazili smo v celem po južnem snegu, dokler nismo prišli do Suljeve gazi, ki jo je naredil, ko

je hodil na opazovanje. Nato smo znova zagazili v celino, vedno ob robu skalnega prepada. Globoko pod nami je šumel od topečega se snega narasli potok. Prišli smo do polkrožne globače, obdane s trideset do petdeset metrov visokimi skalami. Obšli smo skalni polkrog in tam nam je Suljo z vrha pokazal navpičen zev v steni, kjer naj bi bil medvedji brlog.

Napravili smo načrt: Savo naj se vrne do roba skal nad rovom v steni, s Suljem pa se spustiva na dno amfiteatralne globeli, se povzpneva pod vhod v brlog in Savo bo po že preizkušenem receptu s strelom prepodil medveda iz brloga.

Savo mi je še pomežiknil, zaželel dober pogled in se napotil na dogovorjeno točko. S Suljem sva se spustila po strmi konti med dvema skoraj navpičnima skalama na dno globeli. Pošteno sva morala gaziti razmehčani sneg, ki ga je veter nanosil na dno kotanje in s precejšnjimi težavami sva se vzpela kakih pet metrov pod vhod medvedjega brloga. Morala sva tik pred brlog, ker je bila tu edina možnost za siguren strel. Neprijeten in neroden položaj, saj je bilo stojišče v strmem žlebu, ki je bil hkrati edina možna pot medvedu iz brloga. Toda ni šlo drugače. Suljo se je sicer, oprijemajoč se za majhen bor, potegnil kaka dva metra iz žleba. Toda takšen strelec nisem, da bi se z eno roko držal za droben bor, z drugo pa točno pomeril na bežečega medveda. Moral sem ostati na medvedovi edino možni odstopnici.

Dobrih petnajst metrov nad nama je stal Savo na robu prepada. S puško sem mu dal znak, da sem pripravljen. In že je odjeknil strel. Ko je zamrl odmev na nasprotni strani globeli, po kateri se je vil potok, se je začul iz razpoke glas, kakor da bi brnel zaganjač traktorja ali tanka, ki noče vžgati: brrr, drrr, drrr...

Nisem mogel odvrniti pogleda od vhoda v brlog. Toda vse je zopet utihnilo. Zaradi odbleska snega so se mi že pričele solziti oči.

Savo je zopet sprožil.

Znova sem globoko iz brloga zaslišal »štartanje motorja«. Torej ni bila domišljija, kar sem čul po prvem strelu. Toda iz odprtine ni medvedove glave? Pogledam Sulja, ki je še vedno srepele v odprtino. Ali je mogoče, da ima medved tako dobre živce, da je tako trden, ali pa se čuti tako zelo varnega v globoki jami? Kaj če ima jama dva izhoda in jo je pobrisal skozi drugega?

Vsi trije smo stali kakor okameneli. S Suljem sva strmela v razpoko in napeto poslušala — minuto, dve, deset.

Naenkrat pa se zasliši iz brloga glas, ki me je spomnil na doječo svinjo, ko kliče pujske k obedu: uvah, uvah, mn, mn.

Roka s puško se mi je povescila. Je to mogoče? Seveda, zakaj pa ne bi medvedka vabila mladičev na požirek mleka, za pomiritev po razburljivih streljih? Pozorno sem poslušal. In s Suljem sva dočakala, da sva čula pomirjajoče brundanje

medvedke. Mirila je svoj zarod, ki se je narahlo cvileč prerival v temi globokega brloga okoli njenih dojk. Vsaj dva medvedka, če ne trije.

Spogledala sva se in kar se da previdno sva se pričela spuščati po strmini na dno globeli. Dovolj smo motili mirno življenje medvedje družinice. Dobra mati medvedka ni zapustila svojih otročičev.

Še danes sem globoko hvaležen dobri medvedki, ki ni izgubila razsodnosti in živcev, da bi se pognala pred mojo puško. Moral bi streljati, oziroma streljal bi v dobri veri, da streljam na medveda.

In kaj bi storil potem, ko bi ugotovili, da je medvedka, doječa medvedka! Vesel sem, da mi ni bilo treba premišljevati, kaj bi storil.

Srečen sem bil in zadovoljnejši, kakor da bi uplenil najkapitalnejšega medveda.

Savu, Sulju in sebi sem svečano obljubil, da nikoli več ne grem na medveda v brlogu. Oba sta me razumela.

Bil sem bogatejši za bogato izkušnjo. Še lepše je sijalo sonce, ko smo se vračali v Šiprage.

Kadar berem, da v Rusiji organizirajo pozimi love na medvede v brlogih, se sprašujem, na kakšen način ugotavljajo, ali je v brlogu medved ali medvedka z mladičem. Kako si tam zagotovo lovsko pravičen odstrel?

Dobrih petnajst metrov nad nama je stal Savo na robu prepada...

Ārsta v Šipragah seveda ni bilo. Pripeljali so se lovski prijatelji iz Banja Luke, da mu prisostvujejo. Preživeli pa smo navzlic vsemu lep večer. Po poslovljni »sikter kavi« pa je gospodinja Persa prinesla steklenico svoje zasebne »ljute« šljivovke prvenke, nam natočila čaše in izjemoma tudi sebi ter na kratko nazdravila dobri materi medvedki in — meni, pravičnemu lovcu.

Vrnil sem se domov brez trofeje. Prinesel sem pa nekaj lepšega od vseh trofej: občutek sreče in zavest, da nisem uničil troje ali več življenj te naše največje in najlepše divjadi, da nisem storil nečesa, kar bi me mogoče spravilo do tega, da nikoli več ne bi pritiskil na tisti mali sprožilec svoje puške.

Moj prvi gams

I. G.

*»Jaz sem en frišen jager,
v Bistrici sem doma ...
ko zjutraj zgodaj vstanem
pa gor na Peco grem.«*

Vse okoli naju je bilo zavito v noč, ko sva na Mlinarskem tiho zaprla duri za sabo.

Deroča Bistra je na ves glas prepevala svojo večno pesem, kakor da bi pele gosli. Bučalo je in šumelo. Čiste vodice so v curkih in majhnih slapovih skakljale preko kamnov in skal, kakor bi se igrale gozdne vile.

Med Orožijo in Belo pečjo je bil poveznjen nad dolino težak obok goste megle. Ko sva zavila iz doline po lovski stezi v strmal, sva lahko samo slutila, da nekje nastaja nov dan. Pod nogami je hreščal zmrznjen sneg, midva pa sva molčala.

Foto C. Pogačar

Pa ne zaradi »sape«. Toni jo je ubiral po robovih, grapah in stezah, jaz med stenami in po meliščih. Srečen sem bil, da sem lahko vendarle enkrat združil moje z njegovim — lov in planine. Tako sem premišljeval in najraje bi bil zavriskal. Nisem hotel misliti na to, kaj bo prinesel dan. Na tihem v sebi sem se bal trenutka, ko bo rezek pok skalil božansko tišino in tisti svečani mir, ki ga nikjer v dolini ni mogoče najti. Vse bo za trenutek v meni zamrlo, kajti pred nama bo stala v vsej svoji pošastni veličini — smrt ...

Po času sodeč sva vedela, da sva že precej visoko, ko so najina pokrivala iznenada predrla zgornjo plast megle. Bilo je pravo iznenadenje. Kakor, da bi pogledala v drug svet. To je bilo čudovito plačilo za nekoliko prekratko noč. Ničesar več si nisem želel. Z očmi sem hitel iz vrha na vrh, sem in tja po znanem svetu, vse tja do Pece. Tako sem bil zaposlen, da sem kar pozabil na pravi namen pohoda. Sicer pa, pred mano je stopal vodič, ki sem ga lahko primerjal z orlom.

Iznenada obstoji. Nekaj je zašumelo in preden sem se zavedel, je trop črnih škratov odbrzel navzdol po drči, v zavetje bukovega mladja. Slišim Tonija, kako sika skozi zobe: »Moj duš, smola«! Zakaj smola, sem se vprašal, mar naj bo že vsega konec? Obilo zdravja, prijateljski, jaz še ne bi rad šel domov!

Zgoraj na pašniku sva se odločila za Černačevo stojišče in pošteno sva se izpihala, preden sva ga dosegla. Previdno sem pomolil glavo čez rob skale in se takoj tudi umaknil. Dvoje radovednih oči me je čakalo spodaj, nekoliko niže. Ko sem čez nekaj trenutkov zopet poškilil čez rob, sem moral priznati, da sem bolj neumen kakor on. Še nekaj časa sva sedela na tem čudovitem stojišču, potem pa sva morala priznati, da sva poražena. Mirno se je pasel na policah za ostro nazobčanim grebenom in samo toliko je pogledal čez rob, da nama je sporočil, da ne misli proč. Zdaj sva se odločila za Greben. Pogled na sveže sledove je Toniju razvlekel usta v nasmeh. Kmalu sva stala na vrhu in prisluškovala v globok kotel pod nama. Šum in padanje zdrobljenega snega sta nama povedala dovolj. Umaknila sva se nekoliko niže in se pognala na drugo stran Grebena, da bi lahko pregledala police, ki so bile prej pod nama. Toda, tudi tukaj je bilo za ušesa dovolj, za oči pa premalo. Skozi ozko preseko sva občudovala svet, ki se je kakor nagubani hrbet raztezal vse tja do konca Raduhe, kjer je čez strmo zahodno steno padal globoko v dolino Savinje. Peski, Kol, Lanež in Raduha! Kakor da bi vsa ta imena bila zapisana visoko pod modrim nebesnim obokom, sva jih brala in jih glasno izgovarjala.

Spodaj na stezi sva se razšla. Toni je šel pogledat, kaj delajo kune, jaz pa sem počasi in previdno stopal naprej po stezi.

»Suho« Cerklješko jezero

Foto P. Adamič

Širok kotel pod Grebenom se stisne v ozko drčo, ki po razdrti strugi in preko skalnih skokov sili navzdol, zdrsne preko lovske steze in pada po skoraj navpični strmini v korito Bistre, ki šumi na ves glas, da jo slišim sem gor. Tu ob tej drči sem obstal, kajti na veliki skalni gmoti se je nekaj zganilo. Da res, zganilo se je. Stal je in gledal vame, kakor da bi bil neranljiv. Oči sem uprl v črne roglje, nato pa sem s pogledom božajoče šel počasi po tilniku in preko ponosnega čopa navzdol. Skoraj bi se bil vprašal, če ni menda Zlatorog. Potem se je zganilo v meni: Ali si pozabil na puško? Tisti je, ki ga iščeš! Hkrati se mi je vrnila misel, ki sem se ji moral nasmeh-niti, da ne bi imel kam leči, če ga zadenem. Toda on je še vedno stal. Šele ko je menda spoznal, da nimam moči dvigniti puške, je mirno odšel svojo pot. Jaz sem ostal še nekaj časa in razmišljal.

Toni je dober lovec in dober prijatelj — kakor so pač ljudje v tem koncu. Težko mu je bilo, da sem stopal v dolino brez plena. Jaz pa sem bil srečen, ker sem nosil v sebi doživetje. Imam gamsa, tam gori v Grébenu je, ob Bistri pa dobre prijatelje. In to je dovolj!

Prelet

Saša Guzelj

Še tik pred mrakom se je droben sneg kar v slapih usipal. Svinčeni oblaki so se razpotegnili, vijoličaste sence so okvirile Breughelovo krajino zaledenelega jezera in nekaj osamljenih Valva-zorjevih domačij. Slepeča monotonija beline se odpočiva na bornem grmičju, ki belo cvete v ivju ob strugi. Na pobočjih Javornika ječaje baja veter v krošnjah stoletnikov pravljico o davnini.

Visoko nad nami švist klinastih jat in turobni klici selivcev. Strupeno rožlja mraz v ločku. Na jezero z ave svetega Kocijana lega mrak.

Večerni prelet...

V čakališča iz ledenih klad hite lovci, odeti v belo, kot prikazni izginjajo v nič.

Po vsej dolžini struge odmevajo posamezni streli. Prestrašene jate se spreletavajo, se vakajoč dvigajo in zopet sedajo. Volčji mraz. Otrpli prsti ne čutijo puške, dih se spreminja skoraj hkrati v drobne kristalčke. Zakasnela strela žvižgaje preleteli račji eskadrilji voščita slovó. Cevi krivé danes slivniške čarovnice, tako da zrnje še štiri-krat luknja meglo. Končno se — cop — zapiči težko pričakovani krivčkar globoko v sneg.

Ko se zberemo, pa zopet zgodba za zgodbo o smoli in blagru pri čaši očeta Vraga, lovskega staroste okoličanov. Prijazna mati Vragova postreže prezeblim z izvrstno kavo in danes specialiteto, slastno posušeno ščuko, včasih vsakodnevno hrano jezerjanov. Bele zvezde cerkniškega neba pospremiijo poznega lovca.

Jelenov ruk

Stanko Kokalj

Ze zgodaj v septembru je prva slana pobelila gorske travnike in naznanila bližajočo se jesen. Gozd je začel spreminjati svojo zeleno odejo z raznobarvno rumeno, zlato rumeno in ponekod prehajal v ognjeno rdečo. Te čudovite barve je še popestrilo zahajajoče sonce. Ni še dobro zašlo, ko se je jesen čutila tudi v hladu in hitro ugašajočem dnevu. Predam se razmišljanju o jeseni, ki je znova tukaj. Čeprav smo leto starejši, mi je ljubša od pomladi. Pravijo, da je pomlad kakor lepa nevesta, jesen pa kot bogata. Da, posebno še za lovca.

Prišel je ruk in z njim poljšji lov. Dela je bilo ves dan dovolj. Po jutranjem lovu, ko smo se okoli desete ure sestali, se je začelo kuhanje kosila, sekanje drv, pripravljanje poljšjih skrinjic, palic za skrinjice in polnjenje za popoldanski lov, za nastavljanje šklopov. Bili smo trije: Pavle, Jože in jaz. Ko je bilo vse pripravljeno, smo šli, kot za procesijo, noseč dvignjene palice s šklopi in poiskali smo ostanke polšje pojedine ter še smreko, ki se je naslanjala na bukev, da smo lahko nastavili pasti. Velikokrat se nam je katera sprožila, a smo jo ob nekaj kletvicah le nastavili. Spet smo odšli v kočo in izkušeni Jože je že priganjal, da je čas. Vsak v svojo stran smo se odpravili oboroženi, jaz z rogom, Pavle in Jože s školjko.

Že po nekaj sto metrih zaslišim v daljavi prvega jelena, ki mu je odgovarjal močnejši jelen. Tudi tretji se je oglasil, da je gozd odmeval od mogočnih glasov. Hotel sem se prebiti na poznano stečino v sredino ruka. Gozd je bil miren, brez vetra in tišino je polnilo le mogočno rukanje, ki se je zlivalo v najlepšo pesem naših gozdov. Ob občudovanju moči in barve glasov sem ostal negiben, da me je zatekla noč, ki je za čas prekinila tudi ruk. Vračajoč se proti koči sem nekajkrat zarukal in dobil tudi odziv mlajšega jelena. Pri koči sta me že čakala tovariša.

Ob ognju pred kočo smo dolgo v noč kramljali o lovu, obujali partizanske in lovske doživljaje,

od časa do časa pa pogledali za polhi. Vsakokrat smo kaj dobili, tako da smo ob dobrem vinu prigrizovali poljšjo pečenko. Vsak na svoj način smo jih pekli, Pavle vedno z dlako osmone, Jože in jaz pa odrte. Pri tem smo neštetokrat prisluhnilo ruku, ocenjujoč moč jelenov. Noč je bila kratka in že zgodaj je bilo treba vstati in odriniti. Od koč so nam pomagale baterije, potem pa so nam svetile zvezde. Še kakih sto metrov. Obstanem in občudujem, kako jutro zamenjuje noč. Še nekajkrat se je oglasila uharica in se poslovila od noči. Vstajal je lep nov dan. Za strelni daljnogled pa je bilo še pretemno. Na sosednjem pobočju se je oglašal jelen, pa sem tudi jaz poizkusil. V daljavi se je oglasil drugi. V moji bližini vse mirno. Nadaljeval sem zalaz po stečini.

Že sem prešel mogoče tristo metrov, ko opazim sveže sledove in iztrebke, v nos pa me zbode jelenji dah. Po nekaj korakih se mi je odprl lep pogled v grapo in dve pobočji z dvema stečina, ki sta vodili do kaluže. Zarukam še enkrat — nič. Ponovim še dvakrat in čuj, na dobrih sto metrov se mi oglasi moj stari znanec.

Poznal sem ga po njegovem nizkem in mogočnem basu, proti kateremu je bil moj rog, čeprav odličen, le otroški glas. Predlanskim sem ga večkrat dobil na ugodno strelno daljavo, a mu nisem hotel uničiti prelepega haremskega življenja. Ob pojemanju ruka pa, ko je bil mogočni jelen od neprestanih bojev utrujen, sem se odločil za odstrel. Saj je bil že eno leto v upadanju in so vsi govorili, da je zrel za kroglo. Odločil sem se. Ponoči je začelo rahlo deževati, a se je dež spremenil v pravi naliv in vihar. Jutro sem dočakal, gledajoč v črno nebo. Naslednja dva dneva je močno deževalo in tako sem se poražen poslovil za eno leto, v bojazni, da bo odšel kot mnogi dragoceni, nacionalni »suveneriji« za devize.

A tudi lani ga nisem dobil. Ustavil se je pod mojo visoko prežo, pred kalužo, v vsej svoji veličini, še vedno močan z debelim rogovjem, črnimi odrastki, kljub starosti kapitalen. Naenkrat zagazi v kalužo, se povalja, zadovoljno godrnja in se premetava iz desne v levo. Naenkrat pa vstane na sprednji nogi, z zadnjim delom še v kaluži, pogleda visoko v prežo, kot da nekaj sluti. Ves blaten dvigne zadnji konec in močno vdirajoč se v blato počasi odide po svoji stečini. Še dolgo sem zrl v kalužo in stečino, od koder se je čulo drgnjenje in samozavestno udarjanje z rogovi.

Sedaj je zopet pred menoj in previdno se približuje. Že vidim majanje mladih smrek, ko izstopi košuta, za njo on in še dve košuti. Zopet se oglasi z močnim »aueea,« iz nozdrvi in grla se mu pokadi vroča sapa in se razkadi v hladnem jutru. Ves jezen še nekajkrat zaruka in odide za prvo košuto, ki ga zakrije in odvede iz nevarnosti. Mislim na trenutek, ko pokaže pleče.

V Jelendolu pod Košuto

Foto M. Kemperle

Medtem pa ga že zakrije druga košuta. Nemo- goč strel! Še enkrat se oglasi v bližini kaluže, ki jo je obšel in nadaljeval pot v nasprotni breg. Zasedovanje bi bilo brezuspešno. Zato se brž odločim. Prestregel ga bom. A sem bil prepozen. Samo sled in dah po jelenjadi sta še ostala. Zarukal sem ponovno in takoj se mi je oglasil. Začela sva igro. Čutil sem, kako se mi pribli- žuje. Glej na robu drčje — rogovje, nato glavo, vrat, prsa! Obstal je in še enkrat močno zarukal. Rezek pok iz trocevke je prekinil odmev njego- vega mogočnega glasu. Smrtno zadet se je zrušil in drsel navzdol, v drčo, rušil kamenje, zemljo in z močnim truščem obležal na dnu.

Mogočno telo in kapitalno rogovje me je pre- vzelo. Odlomil sem jelovo vejico za njegov zad- nji grizljaj — ko da se poslavljam od dragega znanca, prijatelja, kateremu spuščam zeleno ve- jico v prerani grob.

Zamena

Francè Avčin

Ce bi me vprašali, kaj me je doslej na lovu najbolj presenetilo, bi me ne spravili v zadrego. Prvega dne zime 1966 se mi je namerilo, v lovišču Vič tik pri Ljubljani. Imeli smo skupni lov naše lovske družine. Pred zadnjim pogonom sem se postavil na prosto, pod neko drevo. Ni kaj tam kazalo za fazane, a nekaj me je kar sililo tja, kot slutnja nevsakdanjega doživetja.

Fazani so se dvignili v rdeče večerno nebo in po streljih padali iz zarij nazaj v džunglo. Da, v džun- glo, kajti tik za Ljubljano premoremo sedaj džunglo, pravo pravcato, tako s trnjem in plevelom do vratu, tam kjer so nekoč rodile najplodnejše njive bar- rjanskih kmetov in zeleni travniki pridnih Po- savecev, pokošeni in počesani gladko kot preproga. Iz te džungle se je nenadoma izvil zajetno štirinogo bitje z rogato glavo, se zapodilo čez širni travnik, komaj sto korakov mimo mene: jelen! Jelen sredi Barja!

Trocevko sem brž prestavil na kroglo, že je muha mirno potovala pred jelenovimi prsmi, samo prit- isniti bi bilo treba. A nisem pritisnil, čeprav je- lenjadi na Barju pravzaprav ni mesta. Ovedel sem se namreč, da je moja krogla za jelena prešibka, še tako dober zadetek z njo nezanesljiv, negotov, sam pa že leta pridigam, da plemenite jelenjadi ne streljajmo v teku kot zajca.

Pa ni bil ta jelen sredi fazanov tisto, kar me je doslej najbolj presenetilo na lovu. Da so se v barjansko džunglo naselili jeleni, to smo že vedeli in enega smo celo že uplenili. Pravo lovsko presenečenje je šele prišlo, začuda natanko na istem mestu. Oprezoval sem za srnjadjo, ki je vsake zime odstrotilo določeno prešežno število, z izkupčkom pa vsej naši divjadi nakupimo hrane za težke čase.

Peljal sem se po džungelski poti. Bal sem se, da bi obtičal v mastnem barjanskem blatu pa sem pod tistim mojim drevosom le s pol očesa videl, da v gosti krošnji tik ob deblu ždi zajetna rjava ptica. Ker je po vejah okrog nje čepelo tudi nekaj vran, sem bil prepričan, da bo kaka velika kanja, saj vemo, da si je kanja z vranami še kar na roko in je ne preganjajo kot druge ujede. Čeprav na Barju kanj vsake jeseni kar mrgoli, jih ne lovimo, ker so bolj koristne kot škodljive. Le v najtrši nuji se katera pregreši nad jerebičko, nerodno fazanko, obstreljenim zajčkom, a kaj bi to! In če preži pri krmišču, potem le zavoljo miši, ki tudi hodijo na pičo. Kmet že ve, zakaj ji pravi mišar. Po svojih izkušnjah menim, da nam je resnico o kanji zelo dobro prikazal France Cvenkel v razpravi »Anketa o kanji« — Lovec št. 11 in 12 — 1962/63.

Pa sem se spomnil, da me je stari lovec in hudi čebelar Frenk z Golega prosil za kreljuti kake velike kanje, boljšega da razen gosje peruti ni za ogrebanje čebel, kadar rojijo. Tale bi bila na priliko, in za prijatelja kot je Frenk tvegam ta mali greh nad naravo. Tako sem ustavil avto, brž ko sem privijugal na trden svet. Brezbrižno sem izstopil in s puško odkorakal nazaj proti drevesu s kanjo, saj bo itak zletela, če ne prej, ko bom obstal za strel. A ni zletela in le Diana ve, zakaj.

Na kakih sto korakov sem pokleknil in pomeril. Ob sliki v močnem strelnem daljnogledu pa mi je kar sapo vzelo: bel pas na korenu repa, med široka ramena stisnjena krivokljuna glava je rumenkasta, vsa sršča po temenu in tilniku. Kakšna kanja neki, orel je, pravi planinski orel, pa tu sredi Barja, le kdo je že slišal in videl kaj takega! A kje je tista ponosna drža, ki jo poznam od orlov z gora? Ves zgrbljen je, nekam nebogljen. Kako, da me je pustil z avtom pod sebe? Kako, da zdajle ne zleti, saj me vendar vidi takole na prostem sredi travnika? Nekaj ni v redu z njim, bolan bo, sestradan, odgnan, nemara celo obstreljen od kake svinčene toče?

Dve lovski želji nosim v srcu prav od zanešenjaških mladih let: ne levov, ne tigrov in slonov in ne vem česa vse, le orla in volka! Orla sem leta zaman zalezoval po strminah Iške, on je vselej videl prvi. Ne manjka jih zadnje čase pri nas, povsod vidiš njihove silne kroge na nebu, slišiš njihovo zvoneče klikanje nad gorami. Trentarski lovci trdijo, da prihajajo iz Karnijskih Alp, tam da naši dragi sosedge kot pravi Romani in v nam doobra poznanim smislu svoje dvatisočletne kulture pobijejo prav vse, »kar leze ino gre«, pa orli nimajo hrane. Prva moja velika želja je sedaj tu, na stara leta, orel, kot da tudi on sit tega sveta sam zahteva svojo smrt. Zadel ga je, bliskovita in ognjena, vredna njegovega orlovstva. V ostrem puku krogle se je na veji zagugalo nekaj velikega, nemočno obviselo na krempljih, pod njimi pa so se razprla silna plahutajoča krila, a le za trenutek, potem pa je odštropotalo po vejevju in težko udarilo na barjansko zemljo. Dopolnjeno je! Pristopil sem, še ves zmeden. Nikdar se še nisem bolj spoštljivo odkril pred dostojanstvom smrti v naravi.

Prva želja se mi je sedaj izpolnila, po štiridesetih letih, kar držim puško v rokah in dvajsetih letih, kar častim Barje: tik za belo Ljubljano mi je boginja lova za novo leto naklonila orla; naklonila, ker

sem ji bil prav na istem mestu pustil njenega ljubljenca — jelena. Do smrti ji tega ne pozabim.

Moj orel pa bo kmalu romal z menoj k smaragdni Soči, nazaj v planine, kjer je zagledal sonce, od koder je priletel umret. In moje oko bo tamkaj neštokrat s tiho radostjo povasovalo pri ponosni kraljevski ptici z gora.

V prirodoslovnem muzeju so ugotovili, da je moj orel imel od nekega nemarnega strela poškodovana prebavila, tudi golša je bila prazna. Lovil tedaj ni več in bi bil kmalu končal. Vrane okrog njega pa so bile vselej budni sivi grobarji. Življenje pač živi od življenja in še take mogočnike pospravijo drobni črvi. Vsaj smrt je vsem enako pravična.

Lov s sokoli med okupacijo v Bosni leta 1879

Dr. Avgust Reisman

Slučajno mi je prišla v roke knjiga bivšega avstrijskega, menda višjega oficirja Ernesta Uiberackerja »Gospodar na Zamoboru« (Der Herr auf Zamobor), izdana leta 1938 v Gradcu, v kateri opisuje v obliki romana življenje v Bosni v letu 1879, torej v drugem letu okupacije, posebno razne love na medveda, divje prašiče, volkove, čaplje, divje race in druge ptice. V zanimive opise lovov in romantičnih pokrajin Bosne vpleta takratne običaje domačega prebivalstva in borbo preostalih muslimanskih fevdalcev proti avstrijskim okupatorjem. Glavni predstavnik tega orient je graščak Salih beg Kulju na utrjenem gradu Zamobor v Goraždi ob Drini, kjer se ravno vrše znameniti lovi po skalnatih prepadih, pragozdovih, brlogih, grmiščih in močvirjih tudi še s skobci in sokoli na divje race in čaplje. Strokovnjaški opis teh lovov iz spomina takratnega okupatorja je pravzaprav glavna vsebina knjige, ki je s tem ohranila nekaj muzej lovstva v Bosni pred skoraj sto leti. Z lovi na medvede, divje prašiče in volkove se lahko v Jugoslaviji še tudi danes ponašamo, čeprav je ta divjad tudi v Bosni najbrž močno razredčena nasproti letu 1879. Sokolarjenje pa je bilo že v srednjem veku privilegij graščakov, ki so lahko brezplačno izrabljali delovno silo tlačanov in tako vadili razne ujede za lov. V Bosni so naši avstrijski okupatorji še ostanke tega lova, ker je tam ostal še skoraj nedotaknjen muslimanski orient, ki se je zagozdil med bosanske skalnate prepade in visoke kraške gore in kjer je lahko z nasiljem zlorabljal prebivalce.

Pisatelj podrobno in sočno opisuje, kako ga je muslimanski gospodar z gradu Zamobor, Salih beg, povabil na lov s sokoli, ki ga dotlej avstrijski oficir ni videl. Beg je prihajal na določeno mesto s štirimi služabniki; dva sta držala na pesti lovsko sokola, druga dva pa v vodila pse. S konji so prebrodili Drino, čeprav je ponekod voda segala konjem do trebuha in sta bili obali na obeh straneh vtroglasto stirmi. Strežaja Arnavta sta izročila begu ptici, skobca in sokola selca, oba pokrita z umetno vezeno čepico na glavi. Beg je vzel skobca na levo roko, oblečeno v usnjeno rokavico in se ponašal, da je ta samica njegova najljubša ptica — lo-

vec, ki nikoli ne zgreši cilja. Takoj da spozna njegov glas in uboga na vsak klic, četudi že sede na ulovljen plen. Povabljenemu lovcu je razlagal, kako vadi ptice za lov. Te ptice da so zelo pametne, a je pri tem treba mnogo potrpežljivosti — kakor za vse v življenju. Pri dresuri ptiči kmalu razumejo, kaj se od njih zahteva. Najprej je treba ptičolovca ujeti. V ta namen Arnavti opazujejo, kje skobci oziroma sokoli selci letajo in jim tam nastavijo privezanega goloba ali kavko. Nad tako privezanega živega ptiča obesijo mreže iz žime. Ko se sokol zažene v vabo, se zaplete in pade na tla. Ptičo prinesejo v grad, kjer jo vadijo za lov. Povežejo jo s sponami iz rdečega usnja, okrašenimi z umetniško vezeno. Ptica je priklenjena na roko krotilca, tako da ne more več zleteti. Končno spozna, da ni več pobega. Nekatera se sploh ne vda in taka ni za rabo. Je pa ne izpuste, temveč ubijejo. Ko se lovska ptica tako navadi na nošenje, jo v velikem prostoru postavijo na lesen obroček, ki visi na treh jermenih. Tam ptiča vadijo s stradanjem, da skoči iz obroča na roko po meso. To traja nekaj dni, ko se ptič hkrati navaja tudi na klicanje lovca. Hrano menjajo potem s kakim ptičem, ki ga vržejo v zrak, da leti ujeta za njim. Te vaje prenesejo potem na dvorišče in na prosto, kjer se izkaže, če je bila dresura uspešna ali ne. Gospodar je sicer priznal, da je vse to hudo trpinčenje živali, ali drugače da ne gre.

S skobčevo samico na race

Po šolanju ujed-lovcev so jahali na močvirnato obrežje Drine, kjer so pognali pse v močvirja, obrasla s trstikami, sami pa so jahali naprej vzporedno s psi, ki so kmalu nagnali iz trstja šop divjih rac. Beg je vrgel skobca-samico za njimi v višino, kamor se je pognala z bliskovitim zaletom in takoj nato z višine udarila na race. Toda race so se spustile kot kamen nazaj na vodo, ki je brizgnila na vse strani in skobec je moral odnehati ter je sedel na bližnje drevo. Lovci so jahali naprej za racami, ki so brodile ob bregu, skobec jih je pa mirno motril s svojega opazovališča. Ko so psi pognali novo jato rac v zrak, se je skobec zagnal z višine pod jato, da mu niso mogle uiti v vodo in že je sklatil raco ter jo vlekel po zraku proti lovcem. Beg mu je zaklinal svoj znak, skobec je spustil plen in takoj priletel na roko gospodarju, ki mu je za plačilo ponudil kos mesa.

Beg je gostu pojasnjeval, da traja dresura ujed povprečno po 14 dni, da pa se nadalje boljša. S svojim skobcem lovi že pet let. Beg je priznal, da je sokolarjenje pravzaprav bolj jahalni šport in predvsem zabava tistega lovca, ki ujedo uči.

S sokolom selcem na čaplje

Ko so tako končali lov na race s skobčevo samico, jo je prevzel Arnavt, drugi pa je izročil begu sokola, ki ga je imel beg šele dve leti, a je trdil, da že tudi dobro lovi, posebno čaplje. Beg je razlagal gostu, da še nikoli ni opazil, da bi čaplja s svojim ostrim kljunom med lovom ranila sokola, ki je posebno gibčen in uren.

Kmalu so prihajali do novega močvirja ob reki z goščavo visokega trstja. Psi so pregnali sivo čapljo, ki se je s kričanjem pognala pod nebo. Beg je vrgel sokola, ki se je skoraj navpično pognal v višino in nato za čapljo. Siva lovka rib se je s prestrašenimi kriki skušala rešiti v višino in iz dolge gošče je izpustila nalovljene ribe, ki so kot srebrne kaplje padale v vodo. Sokol je s lahkoto nadletel čapljo in se z višine s pritegnjenimi perutmi kot kamen pognal nanjo, ki pa je bliskovito obnila svoj dolgi

Kmalu bo zapuščeno

Foto I. Napotnik

vrat s kljunom proti napadalcu. Sokol-selec se je elegantno izmaknil nevarni ostrini. Pognal se je zopet v višino, ponovno napadel čapljo, ki se je zopet izmaknila s svojim bodalastim kljunom. Dvojbo še ni bil končan; sokol se je zopet dvignil v višino, da ponovi napad. V znatni višini je nekajkrat zakrožil, se pognal za sivo ptico, ki mu je medtem odletela malo naprej, se naglo obrnil ter sedel na hrbet čaplji, ki je prepozno zasadila svoj kljun v napadalca. Boreči se ptiči sta se s hreščanjem prevračali v zraku, toda čaplja se je s težavo otresala napadalca in polagoma s sovražnikom na hrbtu drsela proti reki. Padla sta na obrežje in čaplja je še nekajkrat udarila s perutmi ter se onemogla predala. Sokol je zmagoslavno stal na svojem plenu, na kar ga je gospodar odpoklical, da se je vrnil na njegovo pest.

Begov gost si je ogledal poraženo čapljo in se čudil, kako je mogel mnogo manjši nasprotnik sokol zadati čaplji toliko ran.

Na gradu — v sokolarni

Po končanem lovu je Salih beg povabil svojega gosta na grad Zamobor, ki ga pisatelj prav verno opisuje, kakor tudi tedanje razkošno življenje bogatih muslimanov v Bosni in Hercegovini, medtem ko je domače prebivalstvo živelo v nasilju in bedi.

Gosta je presenečal tudi bogat obed, ki ga je pripravil Salih beg na srebrnem priboru.

Bolj zanimiva je bila zbirka lovskih sokolov, ki jo je imel beg v gradu. Najprej je gospodar razkazal dvorano orožja s starodavnimi puškami na kresilni kamen, stare pištole »straguše«, handžarje, bodala, ščite, sulice, številna bogato okrašena in fino izdelana sedla in bojne sekire. Na grajskem dvorišču je bila posebna hišica-sokolarna z 21 ujedami oziroma sokoli selci, sokoli morilci, skobci, jastrebi in dvema islandskima sokoloma, ki pa sta izgledala bolna in se na klice sploh nista odzvala. Tudi sokoliča je imel beg, s katerim je lovil drozge. V manjši dvorani so imeli planinskega orla, s katerim je beg lovil zajce.

Gospodar gradu je peljal gosta še v bližnje velike hleve, kjer je naštel okrog 50 krasnih konj, a ni mogel zvedeti, kdo te konje dnevno jaha. Poleg konjušnice je bila še ograda s celim tropom najrazličnejših psov, posebno lovskih.

Tako so živeli turški tlačitelji pol tisočletja v Bosni in ni čudno, da je prebivalstvo brez šol in brez človeških pravic tedaj zelo zaostalo.

Zelena vejica

Peter Zupan

*V planino, jaso, gozd upira svoj pogled,
ko na oprezu tja za plenom
prišel v Dianin svet odtrgat cvet
je lovec s tem namenom.*

*Z meglo se jasa je odela,
zakriti skušala pred njim je cvet.
Kljub temu jekne puške strela,
cvet zgrudi smrtno se zadet...*

*Gozd lovcu vejici je daroval;
dal plenu zadnji je grizljaj,
a drugo v krvi je orosil,
da jo uplenitelj bo za trakom nosil.*

*V večerni zarji solz se sto v travi lesketa,
a ena v lovčevem očesu...
Zakaj je strl cvet — je mar to sla?
Tegá povedati ne zna.*

Po lovskem svetu

Lov na Švedskem

France Cvenkel

Nisem bil sicer na Švedskem, vendar sem imel konec septembra in v začetku oktobra lani prilžnost, da sem se spoznal z urednikom največjega švedskega dnevnika »Svenska Dagbladet« Bengt-Göran Möhlenbrockom. Pisatelj Tone Svetina, lovec Jože Kravanja, sodelavec »Kompasa« Ignac Pišlar in jaz smo z njim preživeli nekaj prijetnih dni v gojitvenem lovišču »Triglav«, kjer je z našim sodelovanjem posnel za švedsko televizijo film »Lov na gamsa v slovenskih Alpah«. Tako sem od tega Šveda zvedel tudi marsikaj zanimivega o švedskem lovu in lovstvu. B. G. Möhlenbrock ni namreč samo znan švedski novinar, ampak tudi vnet lovec in sodelavec švedskega lovskega lista »Svensk Jakt«.

Na Švedskem, v tej buržoazni demokratični kraljevini pravica do lova izhaja iz zemljiške lastnine. Lovišče je torej last zemljiškega posestnika in ni važno, kako veliko je zemljišče. Tipičen dominalni sistem! Teoretično torej že lastnik majhnega zelnika lahko lovi na svoji zemlji, zemljišče s 50 ha pa je že pravo lovišče. Zemljiški posestnik lovišče lahko da v najem kateremu koli interesentu oziroma več interesentom. Čim večjega lovišča lastnik oz. najemnik si, tem večje lovne pravice imaš. Lovišč v našem pomenu besede na Švedskem ni. Tam ni govora o lovskogospodarskih mejah, zato tudi ne o planskem lovnem gospodarjenju. V lovni sezoni ni nič posebnega, da se npr. lastnik 1 ha zemljišča in njegovi sinovi postavijo na mejo svojega »zelnika« in s puškami prestrezajo divjad, ki beži iz sosednjega, večjega lovišča. Ti lovci, ki so lovski upravičenci ne samo na lastnem »zelniku«, ampak tudi sonajemniki kakega drugega, večjega lovišča, imajo do takega lova polno pravico. Razumljivo, da takšno stanje ni lovstvu v prid. Mnogi na Švedskem ga kritizirajo. Tudi G. B. Möhlenbrock je lani junija o tem napisal članek v »Svensk Jakt« in postavil za zgled lovstvo v Sloveniji.

Švedska s svojimi 450 000 km² ima okoli 8 milijonov prebivalcev s 300 000 lovci, od katerih je organiziranih v »Svenska Jägare Förbundet« samo 120 000. Za primerjavo: Jugoslavija, po ozemlju nekaj večja kot pol Švedske, z 19 milijoni prebivalcev, ima okoli 100 000 lovcev. Vsak organiziran švedski lovec plača švedski lovski

Od leve: Jože Kravanja, France Cvenkel, Bengt-Göran Möhlenbrock, Tone Svetina

Foto I. Pišlar

zvezi letni prispevek 15 šv. kron, kar bi po uradnem tečaju zneslo v našem denarju 3 624 S din (1 šv. krona je 241,6294 S din). Za to dobi lovsko karto, je nezgodno zavarovan in brez posebnega doplačila prejema že omenjeni lovski list, ki izhaja mesečno. Prispevek lovskemu združenju, po naše področni lovski zvezi, plačajo člani posebej. »Svensk Jakt« izhaja v nakladi 170 000 izvodov in ga tudi v kioskih razprodajo mesečno okoli 50 000. Izvod v kiosku stane 2 šv. kroni.

Neorganizirani lovci pa plačajo državi letno za lovsko karto po 14 šv. kron.

Lovski izpit je na Švedskem obvezen samo za lovske čuvaje, za lovce s šibrenicami pa ne. Toda kdor hoče na losa, mora prej opraviti preizkušnjo v streljanju in si priboriti najmanj bronasti znak. Član ali nečlan pa more opraviti preizkušnjo samo pri lovski organizaciji. Kandidat za bronasto, srebrno ali zlato značko strelja petkrat s kroglo na 80 m v tarčo premikajočega se losa v naravni velikosti. Če zadene cilj »smrtno« trikrat, dobi bronasto, če štirikrat srebrno, če petkrat pa zlato značko. Lovec lahko nabavi puško na kroglo samo, če ima vsaj bronasti znak in je lastnik oz. najemnik najmanj 150 ha velikega lovišča. Šibrenico lahko kupi vsak državljan z lovsko karto in je lastnik oz. zakupnik lovišča z najmanj 50 ha. Vsak Šved, tudi brez lovišča, pa si šibrenico za 8 dni lahko izposodi. Municijo je možno kupovati samo na lovsko karto.

»Če želiš imeti dober lov, potem je treba planirati odstrel, voditi statistiko o odstrelu in sploh vedeti, kakšno divjad imaš v lovišču. Vsega tega na Švedskem ni,« je dejal B. G. Möhlenbrock. Plan odstrela na Švedskem naredi — če ga na-

redi vsak lastnik oz. zakupnik sam po svoje. Zaradi tega je divjadi, posebno male, vedno manj. Izjema je los, ker ga lovski zakon kar najbolj ščiti. Toda tudi pri tej veliki divjadi ne pride v poštev gojitveni odstrel. V južnih in srednjih predelih države je lov na lose dovoljen samo štiri dni v oktobru, na severu pa dva dni v septembru. Kar tedaj pride pred puške, pade. Za lov na lose je dovoljena samo krogla in sicer vsaj 10 gramska, z učinkom 200 kg na 100 m. V teh nekaj lovnihih dneh pade letno okoli 30 000 losov. Razumljivo, da tedaj streljači tekmujejo med seboj, kdo bo pobil več. Nič čudnega, če so tedaj tudi človeške žrtve. Leta 1966 so bili ubiti v dveh dneh na lovu na lose na severu trije ljudje, leta 1965 nobeden, leta 1964 pa sedem. Na račun takšnega lova je na Švedskem slišati mnogo žalostnih, a tudi duhovitih. Eno sem za beležil:

Lovec je šel na lov na lose. V grmovju se nekaj premakne. Ko lovec nameri puško, se iz grmovja oglasi možakar: »Hej, slišiš, jaz nisem los!« A lovec vseeno strelja in ubije človeka. Pride policaj, zgrabi lovca in ga ostro vpraša: »Kako ste mogle storiti kaj takega! Saj ste vendar slišali njegovo opozorilo.« — A lovec: »Mislil sem, da laže.«

Los je velika divjad, saj tehta iztrebljen 200 do 220 kg, živ pa 300 do 350 kg. Lastniki in najemniki lovišč navadno itak sami odstrelé določeno število losov, le sem in tja nudijo odstrel tudi domačim lovskim turistom, ki plačajo za uplenjeno losovo trofejo po ca. 80 šv. kron in 15 kron na dan, če nič ne uplenijo. V severnih predelih pa se za lov na lose na večjem področju plača dnevna lovna pristojbina po 20 šv.

kron in 40 šv. kron za tri dni na malo divjad. Švedski lovski turisti oziroma lovci so v mnogih ozirih podobni lovcem drugod po svetu. B. G. Möhlenbrock je na račun tega povedal tole: Šved se vrne z lova, izroči ženi zajca in ji pripoveduje napeto zgodbo o lovu na dolgouhca. — Žena ogleduje zajca in najde na njem privezan droben listek z napisom: 12.—

Nezaupljivo pogleda moža: »Kaj, kako...«

»Vzorni« mož in lovec osupne, a se skuša hitro znajti: »Pomota, pomota! Ne ob dvanajstih, točno ob osmih sem ga ustrelil...«

Navadni jelen je bil na Švedskem iztrebljen, a so ga zopet naselili. Tako je sedaj nekaj jelenov na južnem in srednjem Švedskem, kjer so popolnoma zaščiteni.

Na severu žive tudi severni jeleni, ki so tudi popolnoma zaščiteni. Prebivalci severne Švedske, predvsem Laponci, pa goje severnega jelena tudi kot domačo žival. Na obsežnih tundrah — tam gozdov ni — se večkrat pasejo skupaj črede domačih in divjih severnih jelenov. Da se ne pomešajo z divjimi, Laponci domačim zarezajo uhlje. Švedi hodijo na lov na severne jelene na Norveško. Odstrel stane 40 šv. kron in lovec sme imeti v puški največ dva naboja.

Srnjadi ima Švedska razmeroma mnogo, primerjajoč statistične podatke, poprečno nič manj kot Slovenija. Zaslugo pri tem ima zopet lovski zakon, ki dovoljuje lov na srnjaka le 15 dni na leto, od 15. septembra do 1. oktobra. Medtem ko je lov na srne in mladiče dovoljen dva meseca in pol, od 1. oktobra do 15. decembra.

Vedno bolj redka postajata tudi na Švedskem divji petelin in ruševca, ki sta v srednjem in južnem delu države popolnoma zaščiteni. Sicer pa je na severu dovoljen lov na ruševca spomladi in jeseni, na velikega pa samo jeseni, septembra in oktobra. Enako na gozdnega jereba. Seveda je dovoljen samo odstrel petelinov. Od druge velike divjadi se Švedska ponaša še z medvedom, volkom, risom in rosomahom. Tudi o lovu na to veliko divjad je B. G. Möhlenbrock povedal več originalnih, med njimi tole:

Srečal se je lovec z medvedom. Zadnji naboj je imel v cevi, a je zgrešil. Medved na zadnje noge in proti njemu. Lovec potegne nož in stisne zob: »Bog, še nikoli nisi držal z menoj, sedaj tudi ne. Toda, če boš zdajle nepristranski, boš videl, kaj bo...«

Zaradi uporabe različnih agrokemičnih sredstev v velikih količinah, predvsem pa živosrebrnih preparatov (»metylkviksilver, alkylkviksilver«) so bile na Švedskem v dvajsetletju 1945—1965 iztrebljene skoraj vse ujede, predvsem pa orli. Ohranile so se edino še na skrajnem severu. Različne ptice, ki so jedle s temi preparati »zaščitene« sadeže in semena, so poginile. Z njimi so se hranile ujede in tako končale tudi te. Naš znanec B. G. Möhlenbrock je pred desetimi leti pisal o škodljivosti teh preparatov v »Svenska Dagbladet« in

s tem sprožil proti sebi in časopisu jezo in gnev prizadetih fabrikantov, ki pa sta napad oba dobro prestala. Prvotno so mislili, da se škodljive posledice tega preparata pokažejo šele v tretji generaciji. Poskus pa je pokazal drugače. Kokoš, ki je pojedla žito, potreseno s tem preparatom, so po 30 dneh zaklali in njen drob dali orlu. Enak poskus so ponavljali vsak dan in orel po 10 dneh s svojimi kremplji ni mogel več zgrabiti plena, zgubil je tudi občutek za ravnotežje in čez 14 dni poginil. Dokazano je tudi, da posledice preidejo na zarod; jajca ujed so namreč neoplojena oz. zamrta. Poskusne kokoši so jedle žito, razkuženo samo s pol doze tega sredstva, medtem ko so kmetovalci na poljih uporabljali cele doze.

Po tej katastrofi je uporaba imenovanih dveh preparatov prepovedana. Lani, leta 1966, so kot nadomestek švedski kmetovalci začeli uporabljati nov preparat (»alkoxialkyl«), o katerem pa glede škodljivosti za divjad še ni mogoče izreči sodbe.

Orel napadel otroka

O tem dogodku so jeseni 1966 poročali švicarski časopisi. V bližini kraja Montagni v Švici je orel napadel deklico, ki je bila na poti v šolo. Najprej jo je zgrabil za roko, nato pa se je prestavil na njeno šolsko torbo in jel dekletce ključvati po obrazu. Dekletce je bežalo in vpilo na pomoč, dokler niso pritekli sosedi in s palico pobili orla. V bolnici so ugotovili le površinske poškodbe na deklčinem obrazu, ujed pa so predali naravoslovno-zgodovinskemu muzeju v Freiburgu. Ker je planinski orel imel pristrizene peruti, menijo, da je ušel iz ujetništva, pa se v prostosti ni prav znašel. Imel je popolnoma prazen želodec in bil zelo shujšan. Zato, sodijo, je napadel deklico.

R. K.

70 volkov so uplenili v lovskem letu 1965/66 v španski provinci Léon. V tem času so tam volkovi naredili na domači živini škode za 17 milijonov peset.

Markiranje slonov v Krügerjevem parku. Uprava tega parka namerava markirati vse slone samce na uhljih in na zobeh s predhodnim omamljenjem z znanim izstrelkom, da bi ugotovili kraje, kamor se sloni izsele na svojih letnih potovanjih. To bi bil prvi tak poskus na svetu.

W. u H. 11/1966. M. S.

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Če naboje za risanice sami bašemo...

Svoj čas, ko smo streljali s svinčenkami v kalibrih 9 do 15 mm z dimnim, mokro zgorevajočim smodnikom, ni bilo posebnih težav pri ponovni uporabi izstreljenih tulcev, ki smo jih sami nabasali. Saj smo tudi svinčenke po največ sami ulivali. Ni bilo namreč tako natančno, če je bilo smodnika za ščepec manj ali več v naboju, če je tičala svinčenka v tulcu bolj trdno ali bolj rahlo, globlje ali plitveje v vratu tulca. Tudi ni motilo, če je bil izstreljeni tulec nabreknjen (razširjen) ali raztegnjen, da je bil za kak milimeter daljši od prvotne mere. Prečne žlebiče na svinčenki smo zamazali z lojem in če je ta šla prerahlo v tulec, da jo vrat ni držal, smo svinčenko ovili s papirjem. Saj je bilo nabojišče dovolj prostorno ali po streljih razširjeno, tako da tudi nekoliko zmaličenim nabojem ni »odrekal« prostora. Tudi izbijanje netilk ni delalo težav, ker so bile široke, plitve in mehke. Ko pa je sodobna tehnika ustvarila puške z natančnimi merami, kroglice s kovinastimi plašči, veliko hitrostjo in močnimi plinskimi pritiski ter majhnimi kalibri med 5 in 10 mm, se je pesem o basanju nabojev temeljito spremenila, kakor so se zahteve po sigurnosti strela in natančnosti zadetka.

Brezdimni smodnik mora biti za naboj do zrna natančno odtehtan, tulec mora imeti natančne mere, da je naboj s kroglo predpisano dolg, da je krogla v vratu pravilno in ustrezno globoko in trdno vsajena in da vrat tako tesni, da ne vdira vlaga v naboj. Podobno je z netilko, ki je predpisana za tisto vrsto naboja in smodnika.

Zaradi sigurnosti strela so brez dvoma najpriporočljivejši originalni naboji, ki jih izdelata tovarna, zlasti za lovce, ki na leto postrele več deset nabojev, ker bi bilo zanje lastno basanje prezaududno. Mimo tega pa takim lovcem cena nabojev malo pomeni. Drugače je za nas, ki moramo moderne puške in zlasti municijo kupovati iz inozemstva, ali nas strel iz risanice velja 200 ali 500 S din. Tudi manj imovitim inozemskim lovcom je predrago, da bi izstreljene tulce zavrgli in zaradi varčevanja vedno bolj bašejo naboje

za risanice sami. Ker je to za nas spričo nabave deviz tem bolj pomembno, bi v naslednjem na kratko opozoril, na kaj je treba pri basanju paziti.

Predvsem je treba tulce pregledati, če nimajo kakih podolžnih razpok na vratu ali prečnih krožnih razpok do 10 mm nad dnom tulca, tam kjer prehaja debela stena dna v tanjšo zgornjega dela tulca. Izločiti moramo tudi tulce, katerih vdolbina za netilke te prerahlo drži ali gredo netilke prerade vanjo, ter tulce, pri katerih izstreljene netilke mole iz dna.

Drugo nekoliko nerodno delo je odstranjevanje izstreljenih netilk iz jamic. Enostavno je to pri tulcih z osrednjo luknjico v dnu, kakor imajo to predvsem ameriški tulci. Skoznjo s primerno topo iglo potisnemo netilko iz dna. Evropski tulci imajo v dnu ob vzbočenem nakovalu dve vžigalni luknjici, kar odstranjevanje netilk otežkoča. V ta namen imamo posebne klešče, od katerih so pa redke dobre, ki ne zagrene tega dela. Namesto klešč nam ob nekoliko spretnosti dobro služi šilo z lesenim ročajem, oziroma ozko dletce. Za ta namen zvrtno v kos trdega lesa luknjo, v katero se prilaga tulec in ga vanjo potisnemo do njegovega roba, ki obsedi na vrhu. Tulci brez roba (za repetirke) morajo imeti skozi tulec podstavek, da se tulec pri delu ne zabije ves v les. Potem nastavimo ob jamic od vdarne igle šilo oziroma dletce poševno strmo in z nekaj udarci lahkega kladiva prebijemo jamico, medtem ko konica zdrse ob kopastem nakovalu v vdolbino. Potem s šilom, opirajoč ga na kopici nakovala, izvlečemo netilko. Pri tem pregledamo, če sta vžigalni luknjici odprti in da je vse drugo v redu, ter očistimo. Dobro je tulce sploh prekuhati v vodi z nekaj sode, da se odstranijo vse zgoreline iz notranjščine ter jih potem temeljito posušiti.

Tako pripravljene tulce je potem treba znova kalibrirati, to je tulcem dati prvotne dimenzije. Ob vžigu smodnika namreč plini z ogromno močjo pritisnejo tulec ob steno nabojišča, ki je neznatno večji od tulca, ki se po njem ukalupi. Najlažje to opazimo na vratu, v katerega kroglice prerade zdrknejo. Mimo tega se tulec tudi po-

tegne, zdaljša. Če znova nabasane naboje uporabljamo v eni in isti puški, zadostuje, da stisnemo zgolj vrat na ustrezen premer, sicer moramo imeti pripravo s celotnim kalupom za stiskanje, kalibriranje vsega tulca. Dolžino tulca lahko popravimo, da tisti milimeter ali dva na vratu skrbno odpilimo, da odprtina ni potem kaj poševna. Za kalibriranje je treba tulec namazati. Za lažje vstavljanje krogel pa notranji rob vratu nekoliko posnamemo. Po pravilu se krogla potisne v vrat toliko milimetrov, kolikor milimetrov je njen premer.

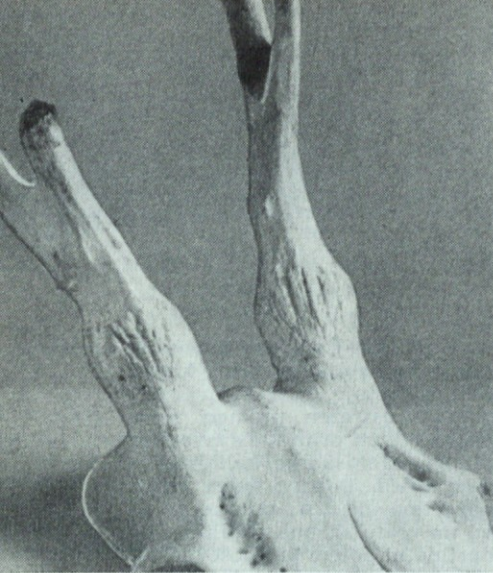
Vstavljanje netilk je lahko delo in enostavno. Zato domiselnost za pripravo in način vstavljanja prepuščam lovcu, ki to dela. Paziti pa mora, da netilka v jamic trdno sedi, da ni poševno vstavljena, da ni kaj pomečkana, da ne moli preko dna ali da ni pregloboko vsajena. Vse take napake lahko motijo vžig in učinek strela, zlasti pa neustrezne netilke, čeprav bi bile pravilno vstavljene. Predpisano množino in vrsto smodnika moramo brezpogojno do zrna natančno odtehtati. Preden vstavimo kroglo, je dobro, če se z lahko merilno paličico, ki jo narahlo spustimo v tulec, prepričamo, če so vsi tulci napolnjeni do enake višine s smodnikom. Kroglo vstavimo tako, da jo najprej z roko na rahlo vtisnemo v vrat. Potem se prepričamo, da stoji natančno navpično v črti z vratom, na kar jo v pripravljenem kalupu potisnemo v vrat, kakor treba. Tako izgotovljene naboje še premerimo, če imajo pravilno celotno dolžino, od dna do konca kroglice in jih znova pregledamo, če niso še kake druge napake, ki sem jih zgoraj omenil. Omenim naj še, da je treba za repetirke in puške z močnim odsunkom, kroglice trdneje vstaviti v vrat in sicer s tem, da s posebno pripravo še posebej stisnemo rob vratu, oziroma to naredi puškar. In sedaj, s tako skrbno nabasanimi naboji, dober pogled!

M. Š.

Zanimivo srnjakovo rogovje

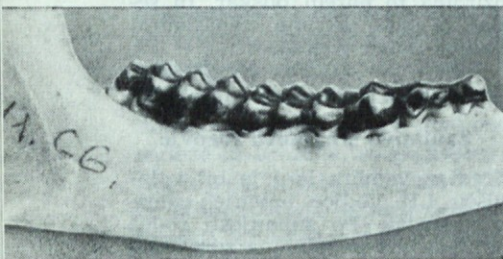
Sredi novembra lani je bil v lovišču LD Vodice uplenjen zanimiv srnjak. Po zunanosti sodeč je bil srnjak popolnoma zdrav, saj

je tehtal izčiščen čez 18 kg. Njegovo rogovje pa kaže veliko zanimivost, skoraj zagonetnost. Ob uplenitvi je imelo rogovje še v celem razvojno kožico. Za vilarja je slabo razvito in konice so nagnite. Na levem rogu je zadnja konica tudi odlomljena in nezadostno zaceljena (pseudartroza). Ker je imel srnjak v novembru rogovje še v mahu, ga je lovec odstrelil, misleč, da je bolan. Pri pregledu trofeje so redko zanimivost – razvojno kožico z lahkoto odstranili. Rogovje je popolnoma belo kakor spomladi, če srnjak pogine in mu odluščimo mahasto kožico. Rogovje niti najmanj ne kaže, kje je meja med kostnim čelnim nastavkom in rogom, temveč oboje prehaja drugo v drugo brez vsake odmejitve. Tudi nima rože in tam, kjer bi morala biti, je le kostna masa valjasto odebeljena in nekoliko hrapava. Pri rentgenskem pregledu ni mogoče razlikovati prehoda prave kosti v tvarino roga, temveč je vse enotna, homogena kostna masa. Po rogovju sodeč je srnjak star dve, kvečjemu tri leta. Zobje pa kaže starost najmanj šest let ali še kako leto več.

Zanimivo je, da rogovje v tem letu ni odpadlo. Vprašanje je, kdaj je dobil srnjak to razvojno napako, ali šele zadnje leto, ali pa jo ima že od mladosti. Če je imel tako rogovje že v drugem letu starosti, ali je bilo potem to

rogovje vsako leto poraslo z razvojno kožico, kot je to pri drugih zdravih, ali je bila ta kožica vsa leta, ali pa je mogoče tako rogovje zraslo šele zadnje pozno jesen ali pozimi? Menim, da se je ta razvojna motnja zgodila preteklo leto. Srnjaku niso dobro delovali hormoni, predvsem rastni hormoni, pa tudi spolni. Vsi ti rastni hormoni pa so produkt hipofize, ki dirigira vso rast telesa. Hipofiza je majhen privešek možgan, ki vsebuje veliko žlez z notranjim izločanjem. Zanimivo je tudi, da uplenitelj ni našel več sekalcev v spodnji čeljusti. Ti zobje so bili torej majavi, paradentotični. Da je tu razvojna motnja, kažejo tudi konice rogovja, ki so se segnile. Tudi velikost rogovja daje sum (vilar), da je bila tu motnja v rasti. Žal nisem dobil na vpogled svežega preparata. Že večkrat sem omenil v »Lovcu«, naj lovci, če opazijo pri raztelesenju kake nepravilnosti ali bolezni, pošljejo svež preparat stomatološki kliniki ali pa veterinarski fakulteti. Trofejo itak vsakemu uplenitelju vrnejo, če to zahteva.

Moje še nedokončno mnenje: srnjak je obolel na hormonskih motnjah šele v predzadnjem letu. Kdor od lovecev je drugačnega mnenja, naj ga napiše za »Lovca«.

Prof. dr. Jože Rant

Osamela se je odselila in zopet vrnila

Poročal sem, da je na starodavni lipi pred šolo na Zgornji Polskavi kmečki lovec-novinec ustrelil sovo, ki je zdrknila v votlo deblo, od koder je ni mogel nihče izvleči. Druga sova je osamela še nekaj časa sedela vrh dupla in opazovala promet na križišču pod lipo, ki ji je medtem odpadlo listje. Tako je bila ta sova še bolj vidna šolarjem. Na lepem je pa zginila in starikavi vrhovi so goli štrleli iz široke lipine krošnje. V šoli so menili, da je postalo sovi sami prepusto in si je poiskala skritejše gnezdo v bližnjem gozdu Veleniku. Pod večer je odfrfotala čez cerkveni stolp v noč. Nekaj časa je ni bilo, morebiti si je iskala drugod primeren dom. Tako je pri ljudeh, ki so prijatelji svetlih oči nočne ptice, še bolj odjeknila žrtev neusmiljenega lovca. Toda lepega dne se je sova vrnila, a se je vselila v sosednje, nekoliko preprostejše duplo. Tam zopet tiho ždi, se včasih globlje pogrezne v votlino, se zopet prikaže in skrije glavo v gosto, pisano perje. Lipa je na cestnem križišču sicer izpostavljena, a ograjena, pa se morebiti nad de-

debelimi grčastimi koreninami in med široko razpredenimi vejami počuti bolj domačo kakor kje drugod.

Lipa je že opisana v domači šolski kroniki, pa jo izpopolnimo še s tem dogodkom. Spomladi se na dejamo prirastka, kar bi nam bilo v veliko veselje. Počakajmo!

Lov na divje race v Zasavju

Sredi januarja, ko se začenja v našem Zasavju »sibirski« zima, pritisnejo v dolino reke Save divje race. Nekaj velikih divjih rac – mlakaric živi v Zasavju vse leto in tod tudi gnezdi. Mlakarice se najraje zadržujejo na bregovih Save od Kresnic do ruševin nekdanjega gradu Poganič, nad znanim predorom in železniškim mostom med Zgornjim Logom in Poganičom pri Litiji. Tam imajo na peščinah in otočkih sredi Save in ob zaraščeni obali svoj življenjski prostor. Ko se začenja januarska zima in zaledeni Cerkniško jezero, se divje race presele z jezera v Zasavje. Tedaj prilete v okolico Litije tudi race iz vzdolžnih pokrajin naše države, z sremških ravnin in močvar, z zaledenele Donave. V Zasavju, kjer je zima bolj mila, najdejo race dovolj hrane tudi ob najhuši zmrzali.

Zasavski lovci imajo lov na race za izredno mikaven. Albin Dick, član LD Litija, pripoveduje o zanimivem doživljanju v Podšentjurju, mali vasi ob Savi med Litijo in Kresnicami. Tja je prišel lepega zimskega dne. Pokrajina je bila pod snegom in lovec je oprezoval za racami. V zatišju stranskega rokava Save je ugledal parček divjih rac, ki je čofotal po vodi in se mu je previdno približal. Lovci streljajo divje race navarno s šibrami, a lovec Dick je dober strellec in strelja perjad z malokalibrsko risanico. Odločil se je, da najprej strelja na racaka, ki ima lepe krivčke, ponos racarjev. Po strelu je racak še vedno držal glavo pokonci, kar bi kazalo, da ni zadet. Dick je streljal drugič. Ker racakova glava še ni klonila, je streljal v tretje in glava se je povesila. Ker se je racak ob »obstreljevanju« mirno zadržal in so bili poki rahli, samica ni odletela in Albin je ob mrtvem samcu s četrtnim strelom pogodil še raco. Lovec si je obnašanje racaka razlagal tako, da je prvi strel povzročil šok in krč ter zato glava ni klonila.

Jože Župančič

Race

Velika divja rasa, mlakarica naseljuje naše vode. Najdemo jo v močvarah ali jamah nekdanjih glinokopov. V ribnikih na Blagovni, ki jih je lepo števililo, je bilo lani mnogo divjih rac. Tu imajo odlične pogoje za gnezditev in zavetje.

Ko sem ob večerih čakal pižmovke, se je v mraku čul švist peruti, ko so race preletavale na pašo.

Vesetje je gledati na vodi ples te lepe ptice. Gladina ribnika se kar peni od jate 50 rac, ko ene sedajo, druge preletajo. Saj je bilo lani zelo ugodno za gnezditev naših stalnih rac domačink.

Zanimivo bi bilo zbrati poročila o staležu gnezdečih rac mlakaric v Sloveniji, ker njih število zaradi regulacij vodotokov in izsuševanja stalno upada.

Zato čuvajmo to ptico, ki nam krasi naše vode!

Marjan Gajšek

Italijanski naboj

Sonce je prijetno gredo in slana se je umaknila v osojne lege. Polde je vedel, da dobi lisico, če bo imel le kanček sreče. Puško je nabil z italijanskimi naboji s šibrami št. 5. Zaman je križaril po obronkih gozda in slabe volje se je vračal domov mimo zapuščene zidanice, na kateri so včasih shranjevali seno. Tu je Polde malo postal, da pokadi cigareto in se razgleda po dolini. Tedaj se je na zidanici nekaj premaknilo in Polde je nagonsko segel po puški. Pa je že planil velik lisjak na plan in Polde ne bi bil Polde, če ne bi lisjaka po lovsko pozdravil. Puška je izbruhala ves ogenj in lisjak je pokazal svoje gimnastične veščine, saj se je dvakrat prekopicnil in lovcu pomahal s košatim repom. Poldetov obraz se je podaljšal od razočaranja, lisjak pa se je verjetno zarežal od zadovoljstva, čeprav ga je skelela koža od drobnih šiber. Lovcu se je kmalu posvetilo, zakaj lisjak ni padel. Odprl je drug prav tak italijanski naboj pa so se mu vsule v dlan še drobnejše šibre, kakor je pričakoval. Obraz se mu je drugič podaljšal in udaril se je po čelu. Italijanske šibre št. 5 so namreč naše desetice. Od takrat se baje Poldetu lisice nič več ne režé.

Ivan Drobne

Zajec brez črev

Pred mnogimi leti sta šla oče in sin na lov. Spremljal ju je dober psiček ki pa je imel slabo lastnost, da je ulovljeno divjad

rad načel. Oče je imel risanico, sin polrisanico. Lovila sta nekje pod Krnom, a uspeha ni bilo. Dan se je že nagibal, ko je pes dvignil zajca. Kot zahteva lovska smola, jo je zajec brisal naravnost proti risanici. Toda tudi zajec je imel smolo, ker se je za trenutek ustavil: risanica je počila in krogla je zajčku predrla trebuh, iz katerega so pogledala čreva. Zajec jo je ucvril naprej in med grmovjem zgubljal čreva, kos za kosom. Za njim je drvel pes, ki je spretno pobiral koščke črev in jih žrl. Ko je končno zajca ujel, ta ni imel v sebi niti centimetra črevesja.

B. R.

Lovec-vojak

Zeleni lovski klobuk sem zamenjal za titovko, lovski znak za peterokrako zvezdo. Namesto lahke dvocevke je težka avtomatika, s katero pa ne hodim na brakade ali na čakanje. Ponoči stojim večkrat na straži in včasih slišim vekanje zajčka, ki ga davi zanka, past ali lisica. Pa mi misli uidejo v lepa doživetja z lovskimi tovariši na brakadah ali na čakanju srnjaka, najčešče pa ob mesečini, ki vse stvari odene v pravljичne oblike. V nočnem miru slišiš vsak vzdih narave, sleherni korak divjadi, kavkanje lisjaka, skovikanje sov in rahlo šumenje gozdov. Prej sem trgal hlače po šolskih klopeh in nabiral gozdne sadeže, saj sem imel veselje do narave. Vedno sem nosil s seboj leseno puško, ki mi jo je naredil oče. Kakor sem rastel, tako se je večala želja, da postanem lovec. Ko sem odrasel šoli, mi je dobri oče pomagal do puške in do članstva v zeleni bratovščini. Potem sem opravil tudi lovski izpit. Sedaj pa na vojaški straži v mislih spremljam lovce po straniških in vitanjskih gozdovih. Želim jim dober pogled in ravne cevi...

Alojz Zlodej

Tri volkove v enem pogonu

Člani lovskega društva Vrbovsko, blizu slovenske meje, so v sodelovanju z osebjem šumarije Vrbovsko uplenili v jeseni 1966 šest volkov, od teh tri v enem dnevu. Organizator pogonov je bil delavec šumarije Vrbovsko Ivan Jauk, ki je bil noč in dan za volčjimi sledovi. Ko je 25. nov. 1966 volkove obsledil, so lovci obkolili predel proti Osojniku in uplenili tri volkove, dva pa sta ušla.

Ing. Zlatko Turkalj, Ogulin

Peter Henigman, član LD Toplice na Dol., s svojim plenom. Pred kratkim je praznoval svoj šestdeseti rojstni dan, pa mu za oboje iskreno čestitamo!

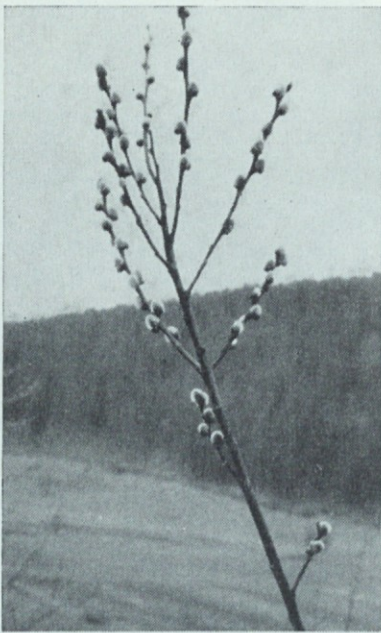
Lovci LD Toplice

Ivan Jauk, organizator pogonov na volkove

Foto Z. Turkalj

Znanilka pomladi

Foto Z. Orel

Z lovskim čuvajem Tonetom Trčkom...

Skoraj bo štirideset let, ko sva se prvič srečala v lepi Kokrski dolini. Takrat sva bila še mlada in v nama je plala vroča lovska kri. Ne vem, zakaj sva kaj kmalu postala dobra in iskrena prijateljca. Mogoče velja tudi za naju pregovor: Ptiči istega perja skupaj leté. Jaz sem bil takrat mlad lovski gost, Tone pa lovski čuvaj lovišča v Kokri. Zadovoljen sem bil, da me je Tone skozi desetletja spremljal po širnem lovišču, ki je bilo dobro negovano in z udobnimi lovskimi kočami. Vedno sva si imela mnogo povedati, največ pa o gojitvi divjadi. Čuvaj Tone je bil z dušo pravi gojitelj divjadi, ki mu je bila zaupana. Nikoli in nikomur ni dovolil streljati mlade, za razplod godne divjadi. Če pa je bil lovski gost le preveč strasten streljač, si je dovolil šalo, da je za lovca stojič mahal s klobukom, da je divjad pravočasno odskočila. Sovražil je pogone na divjad, zlasti na gamse, ki so jih sosedje večkrat prirejali. Če je le mogel, je ob takih primerih dan prej obhodil lovsko mejo, odgnal divjad in pri tem večkrat rekel: »Sem jih že spravil v hlev.«

Nešetokrat sva ure in ure opazovala prelepo prirodo in divjad. Tudi njegov gospodar Dolenc je bil lovec pravega kova. Imel je v polni meri smisel za naravo in divjad. Po njegovem širnem lovišču so bile speljane skrbno urejene lovske steze, ki so še danes lahko za vzor. Na prostorih, kjer

je bil lep razgled, ali kjer je prihajala divjad na plan, je napravil klopce. Na posekah je dal napraviti ute, v katerih si našel primeren zaklon in čakališče. Tone je bil odkritega značaja, pošten do samega sebe in do lovskega gosta. Z velikim veseljem je spremljal lovskega gosta, če ga je ocenil, da je dober lovec. Gostom ni bil nosač, ampak zanesljiv lovski tovariš, ki so ga cenili in upoštevali. Svoj revir je poznal kot lastni žep in divjad je poznal kot svoje prijatelje, katerim se je posebno izkazal pozimi. Že v poletnih mesecih je nakosil na prostranih senožetih na tisoče kilogramov sena, ki ga je spravil po širšem revirju v krmišča. Potem je pa, navadno na smučeh, vsak dan v nahrbtniku raznašal hrano. Le koliko ton kostanja, repe, koruze in druge krme je v vseh letih znosil na svojih plečih na krmišča! Številne solnice je redno oskrboval. Zelo rad je lovil roparice in po vsem revirju je imel nastavljene pasti. Vsako leto je ujel več kun.

Njegova življenjska družica Julija je v lepo urejenem stanovanju rada postregla, če je bilo treba, tudi s prenočiščem.

Kako lepo je bilo tisto jesen, ko sva s Tonetom ob ruku klicala jelene pod Storžičem. Noč naju je prehitela, da sva nočila kar v jaslih na krmišču in ponoči naju je krepko »lizal jelen«.

Za božič leta 1940 je bilo nebo brez oblaka. Sonce je obevalo zasnježena pobočja Kočne, da se je kar bleščalo. Zgodaj popoldne sva zasedla senik in se zakopala globoko v seno. Prišla sva namreč čakati jelena. Luna je že pogledala izza Kočne in obevala zasněženo senožet. Kmalu me je Tone dregnil in opozoril: »Pazite, cela kompanija jih gre«. In res, kakih 30 glav jelenjadi se je pomikalo kakih petnajst korakov od naju po senožetih proti krmišču mimo najinega senika. Tone jih je štel in ocenjeval. Pri devetem jelenu mi je šepnil: »Tale!« In že je počilo. Jelen se je vzpel na zadnji nogi in se zrušil.

Ali pa pred nekaj leti, ko sva s Tonetom sedela v Turncah in čakala na gamse. Vse popoldne je v steni klical mlad orel. Proti večeru sta opazila, da plava po zraku od Obirja sem čudna gmota. Daljnogled nama je pokazal orla, ki je nesel nekaj težkega. Ko se je približal, sva spoznala v njegovih krempljih gamsovega kozliča. Srce se nama je stisnilo in roke so oprijele puški. A bilo je predač.

Dragi Tone, lahko bi še in še opisoval lepe in zanimive lovske doživljaje. Žal si prezgodaj odšel,

prav ko si se pripravljaj na zasluzeni pokoj. Na prelepem Jezerskem počivaj v miru!

Prof. dr. Jože Rant

Mladi pišejo

Kako sem doživela prvi lov

Moj oče in ded sta oba lovca, zato ni čudno, da sem prav kmalu tudi sama hotela na lov. Bila sem še zelo majhna in brez vsake kondicije, in vendar sem vztrajno zahtevala, naj me vzameta s seboj.

Sobota je bila lepa in sončna ali pa se mi je le zdelo, da je vse tako praznično, ko sem vsa drobna stopicala med očetom in dedom proti avtobusni postaji. Oba sta nosila nahrbtnik in puško, pa tudi sama sem nesla majhno torbico – in ponosno sem se ozirala zdaj na očeta in deda, zdaj na ljudi, ki so nas z zanimanjem opazovali.

Avtobus je bil nabit poln, zato smo si kar oddahnili, ko smo v gozdu prvič zajeli svež zrak. Pred nami je bila gora in meni se je zdela strašno visoka in mogočna. Takrat sem bila prepričana, da nikoli ne bom prišla na vrh, da bi si lahko »prav od oblakov« ogledala dolino – toda oče me je kmalu smeje se potolažil. Pot se je vila med smrekami in visokimi bukvami in spominjam se, da so bile jase polne pisanega cvetja. Sonce je sijalo tako, da so nam njegovi žgoči poljubi prav kmalu pordečili lica. Stopali smo med zelenimi travami in se ustavili v senci kostanja, kjer je trava zaradi vetriča prav nalahno trepetala. Zgledala sem precej veliko drevesno votlino in vprašala sem deda, kaj bi lahko bilo v njej. Zvedela sem, da se v takih votlinah podnevi skrivajo polhi, na pogled ljubke živalce, podobne veverici. Njihova koža – zgoraj pepelnato siva, spodaj bela, je precej dragocena. Hranijo se s sadeži, vendar jedo tudi mlade ptičke, ptičja jajca in sadje – pozimi pa zaspajo svoje zimsko spanje. Po kratkem počitku smo se odpravili po gorskem travniku in na robu gozdička sem opazila dve beli vitki brezi. Veter se je poigraval s tankimi vejicami in drobnimi listki, pisan živahen lišček pa je skakljal od enega drevesa k drugemu in prav lepo žvrgolel... Ob nekem hrastu sem našla velikega jurčka, ki ga

mogoče sploh ne bi opazila, če bi ne zagledala prej živo rumenih valovitih klobučkov lisičk. Ko sem se sklanjala h gobam, je počilo, da je še nekaj trenutkov potem odmevalo po gozdu. Oče je iz grma prinesel lisico. Strmelna sem v okrogel košat rep in v drobni očesci, ki sta še mrtvi gledali zvito in bistro. Ded je takoj opazil, da se mi lisička smili, zato me je spomnil, da mi je prav lisica odnesla kokoško, ki sem jo dobila od stare mame za rojstni dan in, ki sem ji tako rada dajala koruzna zrna... Stopali smo po mehkih iglicah v macesnovem gozdičku in zagledali bister gorski potoček. Naenkrat smo začutili, da smo lačni in tako smo z velikim apetitom pospravili malico in jo zalivali s srebrni vodo.

Domov smo se vračali, ko so se od neba začele spuščati modre zavese gostega mraka; na nebu so se prižigale zvezde in izza težkega oblaka je vzšel mesec, da je bilo prav lahko razločiti pot pred seboj. Bila sem utrujena, zato sem v avtobusu zaspala v dedovem naročju. Sanjala sem o sončnih poljanah, zelenih gozdovih, vetru in pticah, srnjakih in lisicah, ježih in vevericah. Zbudila sem se doma, ko me je mamica spravljala v posteljo... Bilo je zares lepo!

Olga Mali,
Kranj, Begunjska 3

Iz lovske organizacije

Odlikovanja

Upravni odbor LZS je za posebne zasluge v lovstvu na 9. seji, 4. februarja 1967, podelil tri odlikovanja:

RED ZA LOVSKE ZASLUGE

I. stopnje (zlati) sta prejela prof. Franjo Mravljak iz LZ Celje in Jože Rader, upokojeni direktor Zavoda za gojitev divjadi »Fazan«, Beltinci;

z REDOM ZA LOVSKE ZASLUGE II. stopnje (srebrni) je bil odlikovan

Milan Sušteršič iz LZ Pomurje.

Vzgojno propagandna komisija LZS je po pooblastilu občnega zbora v razdobju od junija 1966 do februarja 1967 odlikovala

z ZNAKOM ZA LOVSKE ZASLUGE naslednje:

LZ Celje:

Ivan Kovše, Anton Brodej, Jože Hrovat, Rudi Petelinšek, Jože Goltnik, Jože Silovšek, Martin Šmon, Anton Miklavžina, Ludvik Silovšek, Martin Kolar, Jože Zdolšek;

LZ Gorica:

Tine Remškar;

LZ Kranj:

Vladimir Pečenko, Ivan Cvar;

LZ Ljubljana:

Rudolf Benedik, Mitja Vošnjak, Bojan Škrk, Ivan Bokal, Rado Pehaček, Ludvik Zajc;

LZ Pomurje:

Evgen Kuštor, Karel Kološa.

Iz pisarne LZS

Pet filmov za lovce

V sredo 11. januarja 1967 je Lovska zveza Slovenije organizirala v Klubu poslancev v Ljubljani ogled dveh kratkometražnih informativno-propagandnih barvnih filmov o našem največjem lovskogozdarskem podjetju »Jelen«, ki upravlja v Bački, Baranji in Sremu s tremi lovišči — Belje, Ilok in Dobanovci — s skupno ca. 42 000 ha. Razen z lovstvom in gozdarstvom se »Jelen« bavi tudi s kmetijstvom in ribarstvom.

Prvi film, za katerega je napisal scenarij in besedilo inž. Vinko Munkačević in ga je režiral Aleksander Ilić, prikazuje življenje jelena v največjem in najbolje urejenem jelenjem lovišču v Jugoslaviji, na Belju. Ob izredno lepih barvnih slikah pa ne spoznamo le življenje beljskih jelenov, temveč tudi druge številne vrste divjadi tega prostranega lovišča.

V drugem filmu, za katerega je napisal scenarij in besedilo direktor »Jelena« Berto Tičak in ga je prav tako režiral Aleksander Ilić, pa spoznamo razen lova in lovstva tudi druge panoge, s katerimi se bavi podjetje. V njem lovce predvsem zanima umetna vzreja fazanov, vzreja in vzgoja lovskih psov, ki jih letno vzrede po ca. 200, in umetna vzreja kunam podobnih minkov (vidric).

Ogled teh dveh, eno uro trajajočih filmov je organizirala tudi gorenjska lovska zveza. Dne 20. januarja je videlo ta dva filma v kinu »Center« v Kranju 380 gorenjskih lovcev in več drugih ljubiteljev narave.

Za torek 24. januarja pa je Lovska zveza Slovenije ponovno preko radia vabila lovce v Klub poslancev na prvo predvajanje dveh novih barvnih kratkometražnih filmov »Svet planin« in »Svizec«

ter celovečernega »Wer die Heimat liebt« (Kdor ljubi svoje kraje).

Prva dva filma je posnel »Zagreb film« v Sloveniji v režiji Branka Marjanovića. Zasluga, da je nastal prvi film »Svet planin«, pa vsekakor pritiče tudi Lovski zvezi Slovenije, Lovski zvezi Celje in zavodoma za gojitev divjadi »Triglav« in »Kozorog«, ki se jim producent ob sklepu filma z navedbo njihovih imen na platnu posebej zahvali. Enako se zahvali na koncu filma »Svizec« Lovski zvezi Slovenije in Zavodu za gojitev divjadi »Triglav«, v čigar lovišču je bil »Svizec« posnet. »Svet planin« nam v čudovitih barvah prikazuje življenje naše gorske divjadi: divjega petelina, muflona, kozoroga, gamsa in orla. V filmu »Svizec« pa nastopa ob zvokih naše narodne »Na planincih sončce sije...« družina svizcev v gojitenem lovišču »Triglav«. Tu so namreč svizce, nekdanje prebivalce tudi naših Alp, uspešno naselili leta 1961 in se danes »Triglav« že ponaša s kolonijo okoli 50 teh simpatičnih glodalcev.

S posebnim zanimanjem so si lovci in drugi navzoči v nabito polni dvorani ogledali avstrijski lovski barvni film »Wer die Heimat liebt«. Film je bil prvič v Ljubljani, a ne v Sloveniji, saj so ga predvajali pred časom že na Štajerskem. Ob zgodbi o lovskem čuvaju Jakobu, ki mora zavoljo vestnega izpolnjevanja svoje dolžnosti oz. nesrečnega naključja zapustiti zaupano mu gorsko lovišče in nastopiti službo v nižinah ob madžarski meji, gledamo izredno lepe prizore iz narave, skoraj z vsemi vrstami divjadi, ki jih premoreta gorsko in nižinsko lovišče.

Predvajani filmi so bili za vse, ki so jih videli, posebno doživetje. Pravkar izgotovljena filma »Svet planin« in »Svizec« pa sta dragocena pridobitev v skromni vrsti naših filmov o naših naravnih lepotah, žal z besedilom — samo v srbohrvaščini.

(-elf-)

Lovski pogreb

Od M. W. smo prejeli prošnjo, da odgovorimo na naslednja vprašanja o lovskem pogrebu: Kdaj je pogreb lovski? Kako lovci nosijo puške, klobuke? Kako je s smrekovo vejico? Kako se je treba ravnati, če pokojnika nesejo v cerkev? Kaj pa govor ob grobu, lovski rog in častna salva?

* * *

Pogreb je lovski, kadar ga organizira lovska organizacija in pokojnika na njegovi zadnji poti nosijo oz. so mu častno spremstvo

Ob otvoritvi lovske kočice na Polevcu

ob krsti lovci. V takem primeru je treba, da vsi lovci pri pogrebu upoštevajo osnovna načela lovskih običajev.

Lovci ob krsti, navadno štirje, so častno spremstvo. Ti nosijo navadno puške in sicer na levih ramah s cevmi spredaj navzgor. Pravilno lovsko nošenje puške, na kar se pri nas žal zelo pozablja, je namreč na levi rami s cevjo spredaj navzgor. Vse, kar je lovcu najbolj pri srcu, nosi namreč na levi: puško, lovski znak, lovska odlikovanja, peresa za klobukom, zeleno smrekovo vejico pri pogrebu (po pravilu l-ovec l-evo) itd.

Umrlega lovca na zadnji poti spremljajo tudi drugi lovci v urejeni skupini pred krsto, po možnosti vsi v lovskih krojih, brez pušk, s smrekovimi vejicami za klobuki. Enako tudi lovci, ki nosijo lovski venec, lovski prapor, odlikovanja ipd.

Častno spremstvo spremlja pokojnika od njegovega doma oz. njegovega mrtvaškega odra do groba, zato seveda nese puške tudi v cerkev, če je pogreb cerkveni.

Ob odprtem grobu je lovski govor. Govornik v lovskem kroju govori s klobukom na glavi. odkrije se šele na koncu govora, ko sname s klobuka zeleno vejico in jo spusti pokojniku v grob. Tedaj se drug za drugim odkrivajo tudi drugi lovci. Prvi spuste v grob smrekove vejice lovci iz častnega spremstva, za njimi se vrstijo drugi lovci. Takoj potem, ko lovec sname vejico in jo spusti v grob, se pokrije. Lovski klobuk je del lovskega kroja — uniforme in zato ga lovci nosijo pri organiziranem lovskem pogrebu na glavi, tudi v cerkvi.

Če je sklenjeno, da umrlega počastijo s salvami iz lovskih pušk, to izvede navadno skupina lovcev za pokopališkim obzidjem. Strelci za salvo naj — če le mogoče — ne nosijo pušk v sprevidu. Salva naj se pripravi torej ločeno od pogrebnega sprevida. V začetku polaganja smrekovih vejic v grob oz. takoj po lovskem govoru, ki naj bo ob event. drugih govorih zadnji, se oglasi lovski rog, navadno tudi za obzidjem pokopališča, zlasti še, če je trobač nevesč prave melodije. Lovski rog zatrobi trikrat, ker je »lov« za pokojnika za vedno pri kraju (Znake z lovskim rogom glej Naš lov I. str. 79!) Med zvoki lovskega roga praporščak povese nad krsto, tudi trikrat, lovski prapor. Otožnim glasovom lovskega roga sledi trikratna salva. Za streljanje se priporoča manjša skupina lovcev, po pravilu »čim manj strelcev, tem manj napak.« Salva naj se strelja na tiho povelje oziroma na znak z roko. Salvo lahko nadomesti tudi več zaporednih strelcev, kot na brakadi. Vendar v tem primeru rog zapoje trikrat šele na koncu streljanja, na koncu »pogona.«

Po navodilu prvega predsednika SLD, dr. Ivana Lovrenčiča
-elf-

Nova kočica LD Jesenice na Polevcu

LD Jesenice, ki šteje 45 članov, je ob deseti obletnici obnovitve lovske kočice v Muzgovcu, odprla svojo drugo lovsko kočico na Polevcu. Ob navzočnosti številnih gostov sosednjih družin, graničarjev, zastopnika Železarne, GG Bled in drugih ljubiteljev narave

ter samih članov, njihovih svojcev in prijateljev je starešina LD Jesenice 25. sept. 1966 izročil kočico svojemu namenu. Lovišče LD Jesenice obsega 5988 ha najlepših predelov Karavank, kjer se razprostirajo narcisna polja in je narava sploh bogata z alpsko floro. V tem lovišču je kakih 370 živali velike divjadi, od gamsov, srnjadi do petelinov. Člani vse leto oskrbujejo 70 solnic, 27 krmišč, 3 kope s 1500 kg sena, 20 butar vejnikov in 8500 metrov lovskih steza. Poleg članskih obhodov narede na leto gospodar in 4 vodje sektorjev čez 500 obhodov po lovišču. Z graditvijo kočice oziroma s pripravami smo pričeli februarja 1964 in vsak član je vložil svoj delež v delu ali denarju. Da nam je gradnja tako lepo uspela, se moramo zahvaliti izdatni pomoči železarne Jesenice, GG Bled, KZ Koroška Bela, Občinske skupščine Jesenice in posebej graničarjev, ki so nas pri težkem delu krepko podprli. Nič manjša zahvala gre gradbenemu odboru s predsednikom Jožom Primožičem. Koča je veljala poldrugi milijon S din in 2144 delovnih ur naših članov, ki so 1500 kg gradbenega materiala prenesli dve uri hoda v hrib.

Franc Pesjak,
starešina LD Jesenice

Skupni lovi

Lep primer lovskega prijateljstva sta sosednji lovski družini Šentvid pri Stični in Smartno pri Litiji. Lovišči družin sta pretežno gričevnati. Najlepše je v njih, ko drevje zgublja svojo že orumeno obleko, ko poje lovski rog, ko šumi listje pod nogami zvitorpeke ali dolgouhca, ko zvone braki. Sleherno leto lovci obeh družin prirede okoli Martina skupni lov, najprej pri Šentvidcih in nato v šmarskem lovišču. Na zadnjem takim pogonu na Debelem hribu so se odrezali vztrajni braki šentviških lovcev, za katere jim tudi šmarski lovci zavidamo, čeprav to ni lepa lovska čednost. Veselje je bilo pogledati lovino petih lisic in devetih zajcev. Kaj takega ne pomnijo. To pa potrjuje staro lovsko skušnjo, da lisice so, če so zajci.

D. Namestnik

LOVCI — pozor!

V sodelovanju z uvoznim podjetjem Lovska zveza Slovenije pripravljamo uvoz raznih lovskih potrebščin.

Pojasnila dobite pri tajniku vaše lovske družine.

LZS

Zahvala Lovski družini Trbovlje

Od mlada sem bil velik ljubitelj narave; vabile so me planine in vse to je bil tudi eden vzrokov, da sem se včlanil v lovsko organizacijo. Sprehodi v zdravem zraku naših gozdov so mi bili vedno dragocen vir zdravja in mi dajali moč za premagovanje dnevnih naporov in bolezní. Kljub temu me je težka bolezen položila v posteljo in me prisilila, da sem se po 40 letih moral odreči lovstvu. Ko se mi je po nekaj letih zdravstveno stanje nekoliko zboljšalo, so mi zdravniki priporočili čimveč bivanja v srednjegorskem zraku med smrekovjem. Lovska družina Trbovlje, katere aktivni član sem bil dolga leta, je razumela moje tegobe in potrebe ter mi že četrto leto omogoča oddih v njeni lovski koči, ki stoji ob smrekovem gozdu, v idealni okolici za zdravljenje moje bolezní. Čutim se dolžnega, da se toplo zahvalim vodstvu in vsem članom trboveljske lovske družine, da mi v poletnem času dajejo na voljo brezplačno svojo kočó.

Na sprehodih v okolici obujam spomine na doživetja, ko sem lahko še s puško in delom v organizaciji prispeval svoj delež k napredku lovstva v Zasavju in se vračam v kočó kar prerojen in okrepljen. Menim, da naj bi bilo tako plemenito dejanje za zgled, kako naj bi družine skrbele za onemogle lovske tovariše.

Znova iskrena hvala lovskim tovarišem LD Trbovlje.

Avgust Šuligoj, Trbovlje

Jubilanti

Konrad Pevec član in funkcionar LD Žalec, je lansko jesen praznoval svojo 60-letnico in 40 let požrtvovalnega sodelovanja v lovstvu, zlasti pri gojitvi divjadi. Spoštovanemu lovskega tovarišu kličemo: Še na mnoga zdrava leta!

LD Hrastnik

Vinko Huber 70-letnik, član in dolgoletni lovski čuvaj LD Šoštanj-Ravne, je že 50 let lovec in posebno uspešen pri zatiranju roparic. Želimo mu še mnogo let zdravja in razvedrila v zeleni bratovščini!

LD Šoštanj-Ravne, V. M.

Stane Jarc 60-letnik, član LD Novo mesto, organiziran lovec že od leta 1923. Po osvoboditvi je sodeloval pri ustanovitvi LD Novo mesto ter bil stalno član njenega upravnega odbora. Več let je bil tudi v upravnem odboru LZ Novo mesto, je član izpitne komisije in cenilec škode od divjadi. Za svoje požrtvovalno in zgledno delo je bil odlikovan z Znakom za zasluge. Jubilantu iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo let užitka na lovih v dolenskih gozdih!

Člani LD Novo mesto

Slavko Bele praznuje šestdesetletnico v svojem rojstnem kraju Novem mestu, kjer je že pred vojno stopil v lovske vrste. Potem je lovil na Štajerskem in se po osvoboditvi vrnil v Novo mesto, kjer je sodeloval pri ustanovitvi nove lovske organizacije, v kateri še danes opravlja odgovorne dolžnosti. V LD Novo mesto je bil

izmenoma več let njen starešina oziroma gospodar, sedaj pa je predsednik komisije za lovske izpite, podpredsednik LZ Novo mesto, član UO LZS in Kinološke zveze Slovenije.

Za svoje vsestransko in uspešno delo v lovstvu je bil odlikovan z Znakom za zasluge in Redom za lovske zasluge II. stopnje. Spoštovanemu jubilarantu in zglednemu lovskega tovarišu iskreno čestitamo z željo, da bi še mnogo let tako uspešno deloval v lovstvu!

Člani LD Novo mesto

Franc Žlebnik je praznoval svojo 80-letnico kot najstarejši član LD Šoštanj-Ravne. Jubilarant je že 60 let lovec, še vedno skrbi za divjad in se udeležuje lovov. Julija lani je uplenil še srnjaka.

Spoštovanemu in vedremu lovskemu tovarišu želimo še mnogo zdravja in zadovoljstva na lovu!

LD Šoštanj-Ravne, V. M.

Pavle Knaflič, Pavle Hostnik, Vinko Varoga, člani LD Šmartno pri Litiji, so praznovali: prvi 70-letnico, druga dva 60-letnico. Vsem trem zvestim tovarišem zelene bratovščine želimo še mnogo let veliko ognja in dober pogled!

Lovski tovariši — D. N.

Umrli

Jože Kalan je odšel za vedno. Ta vest je globoko pretresla vse — in teh je mnogo — ki smo ga poznali kot vzornega lovca, požrtvovalnega sodelavca in iskrenega prijatelja. Idealist je posvetil večji del prostega časa lovstvu,

s svojim humorjem pa je dramil med nami razpoloženje in dobro voljo za delo. Pred 20 leti je bil soustanovitelj LD Mala gora-Kočevje in njen prvi starešina. Od takrat dalje pa vse do svoje smrti je vršil odgovorne dolžnosti kot predsednik Okrajne lovske zveze Kočevje, nato kot njen blagajnik in potem tajnik. Več mandatnih dob je bil član UO LZ Slovenije. Za nesebično in uspešno opravljanje odgovornih nalog je prejel številna priznanja in odlikovanja. A to so le skomne oddolžitve za vse, kar je poklonil lovstvu na Kočevskem in še posebej za znanje mladim lovcem.

Mnogo smo mu ostali dolžni. Le-gel je k počitku na kraju, mimo katerega ga je v skrbi za divjad pogosto vodila pot in kjer počiva prvi na »novi večni livadi« ob šumenju smrek. Naj mu bo večna slava!

J. Vidič, LD Mala gora-Kočevje

Jože Grzina, član LD Črnomelj, je v 80. letu starosti umrl. Pred 60 leti se je pridružil lovcem in po osvoboditvi je bil med ustanovitelji naše družine, ki ji je kot požrtvovalen sodelavec ostal zvest do konca svojega življenja. Bil je vzoren gospodar na kmetiji, kjer so v času NOV našli borci zavetišče in pomoč. Naj mu bo trajen spomin in lahka domača zemlja!

Člani LD Črnomelj

Anton Jug, član LD Šoštanj-Ravne, je v 71. letu starosti umrl. Ohranili ga bomo v častnem spominu!

LD Šoštanj-Ravne, V. M.

Dr. Vladko Šmid, dolgoletni član LD Šoštanj-Ravne, je nenadoma preminil. Zglednega lovca ohranimo v trajnem spominu!

LD Šoštanj-Ravne, V. M.

Alojz Božičnik, član LD Podsreda, je po dolgi bolezni v 67. letu preminil. Pokojnik je bil soustanovitelj družine, večletni njen starešina in za svoje požrtvovalno delo odlikovan z Znakom za zasluge. Časten in trajen mu spomin!

Lovci LD Podsreda, D. Z.

Franc Lesic in Viljem Hull, člana LD Grad-Kuzma, sta v decembru 1966 preminila. Ohranili ju bomo v trajnem spominu.

Člani LD Grad-Kuzma

Jože Kotar, član in tajnik LD Kostanjevica na Krki, je v 43. letu starosti postal žrtev prometne nesreče. Dobrega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

LD Kostanjevica na Krki

Matija Vihernik, dolgoletni član LD Zalec, gojitelj lovskih psov, iskren lovski tovariš in mojster v lovski latinščini nas je v 64. letu starosti zapustil. Nepozabnemu tovarišu časten spomin!

I. R.

Hinko Friškovec, dolgoletni član in starešina LD Vitanje, za svoje zgledno delo v lovstvu odlikovan z Znakom za zasluge, je v 62. letu starosti umrl. Vzornega lovca in iskrenega tovariša ohranimo v častnem spominu!

Lovci LD Vitanje

Lovska kinologija

Nemški prepeličar v naših loviščih

Današnji način lova je vse manj naklonjen psom specialistom in se zato lovci vedno bolj poslužujejo pasem, ki so vsestransko lovsko uporabne. Seveda, bodimo odkritosrčni, psa za vsa dela v lovišču ni.

Kinološka evidenca kaže, da smo imeli ob koncu lanskega leta v naših loviščih 171 koker španjelov in 74 špringer španjelov. K temu moram dodati, da je naša lovska statistika pozabila zabeležiti tudi nekaj nemških prepeličarjev, ki so na področju celjske lovske zveze. Ker je to pasma, ki jo naši lovci slabo poznajo, nekaj podatkov o njej.

Leta 1897 je nekaj navdušenih pristašev te pasme, predvsem gozdarjev in poklicnih lovcev, na področju Švabske in Bavarske poskrbelo za ohranitev te pasme in z ostro selekcijsko vzrejo, ki je bila usmerjena predvsem na uporabnost, poskrbelo za ohranitev odličnih lovskih zasnov. Nemški prepeličar glasno goni zajca in lisico, je precej oster na divje prašiče in roparice ter zelo uporaben za delo po strelu. Je odličen prinašalec ter siguren krvoslednik. Ker ga lahko izšolamo tudi za delo pod puško in je zelo vodoljuben, predstavlja idealnega psa za mnoga naša lovišča, kjer imamo premalo polja za ptičarja. To so predvsem gozdnata lovišča z manjšimi polji in pestrim staležem divjadi, t. j. od fazana pa do srnjadi ali celo jelenjadi.

Po barvi razlikujemo dve plemeni nemških prepeličarjev, rjavce in rjave serce. Kakor je barva

Nemški prepeličar

različna, tako sta tudi tip in značaj prepeličarjev različna. Rjavci so nekoliko mirnejši in vodljivješi, serci pa živahnejši in ostrejši pri gonji. Vendar je vzreja te razlike že močno zbrisala. Po zunanosti je nemški prepeličar močno podoben nemškemu dolgodlakemu ptičarju, le da je manjši (40–50 cm), čokat in mišičast. Kot tipičen uporabnostni pes, od katerega zahtevamo vztrajnost in tudi prinašanje zajca in lisice, naj ne bo prekratek in previsok, ampak pes zleknjene postave. Glava je suha s slabimi čobami in dolgim krepkim gobcem. Oko dobro zaprto, kar je posebno važno za psa, ki mnogo šari po gostem igličevju, trnju in bičku. Dlaka močna, gosta in dolga, lahko nekoliko valovita, nikakor pa ne sme biti predolga ali celo svilnata, ker je takšna za delo v snegu ali blatu neprimerna. Nemški prepeličar je v Nemčiji in Avstriji izredno priljubljen in lahko temu dejstvu pripišemo, da se razen koker španjelov v teh deželah ni razširila nobena druga pasma španjelov. Žal segajo danes po koker španjelu zaradi njegove lepote in inteligence športniki in je predvsem v inozemstvu že skoraj izključno športni pes. To vsekakor ni v korist tej pasmi in marsikaterega lovca napoti, da si vzame nemškega prepeličarja, ki s svojim odličnim nosom, rahlim grlom, vodljivostjo, ostrostjo in veseljem do lova osvaja lovsko srca.

Začetek vzreje nemških prepeličarjev sega pri nas že v čas pred drugo svetovno vojno; vendar so med vojno ti psi izginili. Pred tremi leti je Lovska zveza Celje ponovno uvozila nemške prepe-

ličarje. Lovska uporabnost psov te pasme bo odločila, če jih bodo naši lovci sprejeli in vodili v naših lepih loviščih.

Slavko Kovač

Vzrejna preizkušnja goničev LZ Celje, 26. novembra 1966 v Škalah

Udeležba vodnikov je bila zelo dobra in kaže, da se večina zaveda, kako važna je preizkušnja naravnih zasnov za pse in psice, ki jih mislimo uporabljati za vzrejo. Seveda pa po preizkušnji naših pomagačev ne smemo zanemariti, ampak je naša naloga, da jih dokončno izšolamo za uporabnostne pse. V lovišču je bilo dovolj zajcev, tako da je večina psov lahko pokazala, kaj zna. Po preizkušnji je zastopnik LZ Celje razdelil vodnikom praktične nagrade.

Preizkušeni goniči so dosegli tale vrstni red:

1. Barčo Dobropoljski JRGki 4405, tel. ocena prav dobro; I. (lastnik) in v. (vodnik) Ivan Breznik, Tabor. Odličen samostojen iskač, ki kmalu najde zajca in ga goni 14 minut, nakar se vrne k vodniku. Glas ima izredno močan, zvoneč in tekoč. Ubogljiv in vodljiv pes, tipičen plemenjak.
2. Branka JRGki 4038, tel. ocena prav dobro; I. in v. Alojz Slapnik, Rečica o. S. Samostojna psica, ki išče spuščena s stojišča in se zelo oddalji. Pokaže prav dobro gonjo in lep glas ter izvrsten nos. Je poslušna in vodljiva. Se priporoča kot plemenjakinja.
3. Tarča Ribniška RMGki 2688, tel. ocena prav dobro, I. in v. dr. Drago Dečko, Topolščica. Do-

ber in samostojen iskač, pokaže tudi lepo in vztrajno gonjo z lepim nekoliko visokim in tekočim glasom. Je ubogljiva in vodljiva. Tipična plemenjakinja.

4. Boj Škalski RMGri 617, tel. ocena dobro, I. in v. Anton Miklavžina, Škale. Prav dober iskač, precej samostojen, gonja pa traja le 6 minut. Pes goni zajca z dobrim, zvonečim in tekočim glasom. Je vodljiv in ubogljiv. Z ozirom na lovske zasnove priporočljiv za pleme.

5. Bistra Velikolaška JRGki 4395, tel. ocena odlično, I. in v. Milan Očepek, Tabor. Psica prav dobro in sistematično išče in kmalu najde zajca. Pri gonji pa je nekoliko vihrava in prvega zajca že pri prvi kljuki izgubi. Drugič spuščena na kratko požene srno, nato pa kmalu najde zajca in ga goni 12 minut. Glas zvoneč tenor. Tipična plemenjakinja.

6. Lajka JRGp 4624, tel. ocena dobro, I. in v. Vinko Oblak, Škale. Psička živahno in samostojno išče ter kmalu najde zajca, vendar ga goni le nekaj minut, nakar se vrne k vodniku. Glas visok, vendar dobro slišen in tekoč. Je ubogljiva in vodljiva. Primerna za pleme.

7. Rena RMGB 66, tel. ocena prav dobro, I. in v. Ivan Zagožen, Bočna. Psica je prav dober iskač in kmalu najde zajca, gonja pa traja le krajši čas. Glas dober in dovolj slišen. Je ubogljiva in vodljiva. Primerna za pleme.

8. Bes RMGp 706, tel. ocena prav dobro, I. in v. Rafko Novak, Prebold. Živahen in samostojen pes, njegovo iskanje premalo sistematično. Gonja traja le 4 minute, glas močan in tekoč. Pes je ubogljiv in vodljiv. Primeren za pleme.

9. Cita RMGki 2645, tel. ocena dobro, I. in v. Franc Zajc, Rečica o. S. Živahna, a še neizkušena psica, spuščena dvakrat, išče sicer samostojno, vendar premalo sistematično. Gonja je nekoliko prekratka, glas visok in tekoč. Ubogljiva in vodljiva. Primerna za pleme.

10. Bistra RMGp 710, tel. ocena odlično, I. in v. Anton Miklavc, Prebold. Išče zelo živahno in samostojno, vendar nekoliko previhravo in zato nesistematično. Vihravost se ji otepa tudi pri gonji, kjer ima težave pri izdelavi zajčjih kluk. Glas močan in dobro slišen. Ubogljiva in vodljiva. Primerna za pleme.

11. Delka Škalska RMGp 689, tel. ocena dobro, I. in v. Franc Avberšek, Škale. Psica pokaže živahno in samostojno iskanje, vendar kljub popravni ne pride na zajca. Je poslušna in vodljiva.

12. Avba Dobropoljska (Žuža) JRGki 4159, tel. ocena dobro, I.

in v. dr. Drago Dečko, Topolščica. Psica je pred kratkim povrgla, ima močno vime, ki jo ovira pri iskanju, zato vodnik odstopi. 13. Capi Skalski RMGki 2452, tel. ocena dobro, I. in v. Viktor Šmon, Skale. Nesamostojen pes, tipičen prisluškač, ki ga je vodnik pokvaril s tem, da je premladega vodil na brakade. Požene zajca le ca. 30 m, kar opravičuje tudi dvoje v njegov nos. Ni za pleme. 14. Aška JRGki 4393, tel. ocena prav dobro, I. in v. Tone Hren, Šoštanj. Psica pokaže dobro iskanje, vendar zajca ne najde in ostane neocenjena. Poslušnost in vodljivost brez prigovora.

S. K.

Mednarodna prireditev avstrijskega kluba za vzrejo lovskega terierja

Od 14. do 16. okt. 1966 je avstrijski klub za vzrejo lovskega terierja sklical mednarodno prireditev v Neudau-u v Avstriji s temle programom:

1. Vzrejna preizkušnja lovskih terierjev skupine A (do 18 mesecev starih).
2. Vzrejna preizkušnja lovskih terierjev skupine B (nad 18 mesecev starih).

V sredi Edvard Lauermann, predsednik kluba za vzrejo terierjev Avstrije

Roparica zaprta v kotlu, ki jo je napadel terier

V sredi Vse foto I. Roje naš vodnik Trajbar s svojim terierjem

3. Uporabnostna tekma za lovske terierje (vseh starosti).
4. Mednarodni simpozij o lovskem terierju (standard, tekmovalna pravila itd.)
5. Družabni zaključek.

Prireditelj je k sodelovanju povabil zastopnike kinoloških organizacij in vodnike iz vseh držav kontinenta, kjer love z lovskim terierjem. Vabilu so se odzvali delegacije in vodniki Čehoslovaške, Zvezne republike Nemčije, Švice in Jugoslavije.

Jugoslavijo je zastopal delegat JKS Mićun Sakić iz Beograda, kot sodnika pa sva sodelovala: Ivan Roje iz Žalca v vzrejnih skupinah in podpisani v uporabnostni skupini. Kot vodnik se je udeležil Jože Trajbar iz Martjanc - Prekmurje, s svojo psico Piko. Prijavljenih je bilo 34 lovskih terierjev, od teh 9 v vzrejni skupini A, 9 v vzrejni skupini B, 10 v uporabnostni skupini ter 6 za delo v rovu na lisico in jazbeca, za dosego dvojnega znaka v ostrosti. V obeh vzrejnih skupinah so vsi uspešno prestali preizkušnjo. Terierka Pika je v B skupini dosegla 161 točk z I c oceno. V uporabnostni skupini je en vodnik s psom odstopil. V tej skupini je bila za delo po krvnem sledu določena posebna nagrada predsednika lovske organizacije Štajerske. To nagrado je osvojil pes iz ČSSR. Dvojni znak za ostrost na lisico in jazbeca je od šestih psov prejelo pet in s tem priporočilo za vzrejo.

Mednarodnemu simpoziju je predsedoval poslevodeči predsednik kluba za vzrejo lovskega terierja, Edvard Lauermann. Prva točka mednarodnega razgovora je bila

razprava o standardu in tekmovalnem pravilniku. Sklep je bil, da standardna višina 33-40 cm ostane in sicer za psa med 35 in 40 cm, s toleranco največ 1 cm nadmere, ne pa za podmero, in to le za zelo skladno zgrajene in po lovski zasnovi v vzrejnih predmetih preizkušene pse. Prsni obseg naj ne presega 50 cm. Barva je po standardu dovoljena črna ali črna z rdečimi ali rjavimi ožigi ali popolnoma rjava barva s svetlejšimi odtenki in vse svetlejše nianse. Majhna bela »zvezda« je dovoljena le na prsih in beli »nohti« na šapah. Bel ovratnik ali druge bele lise niso dovoljene. Prihodnji sestanek naj končno določi, če naj se od pozitivne ocene izključijo psi s prirojenim pomanjkanjem katerega koli zoba od normalnih 42. JKS je na zadnjem plenumu v tem smislu že razpravljal. Normalno je dovoljeno le škarjasto zobovje. Prihodnji sestanek bo razpravljal o priznanju kleščastega zobovja. Simpozij se je tudi zedinil, da bi bilo treba razpravljati o odlakanosti (ostra, gladka, kratka), o pigmentaciji, prirojeni zasnovi, temperamentu, o vodljivosti itd. Sprejet je bil predlog, da se delo v rovu in na planem ocenjuje po pravilniku matičnega kluba Jagdterrier-Club E. V. v ZR Nemčiji. (Za nas tu ni spremembe.) Predsedujoči je sporočil, da že zbirajo predloge za novo izdajo pravilnika o preizkušnjah.

Naslednja točka je bila razprava o CACIB in CACIT. Ker je lovski terier »delovni pes«, je FCI želela, da se pri podelitvi lepotnega prvaštva CACIB zahteva določen uspeh v delu. Če je pes prejel najmanj III. oceno, so delegati sprejeli predlog, da sodnik lahko podeli CACIB.

Predsedujoči je pojasnil, da je za dosego CACIT mednarodno določeno (FCI, odsek za psa jamarja, za njegovo delo):

1. da je za delo psa v umetnem rovu dovoljena le stara lisica,
2. mlada lisica ali jazbec za CACIT ne pride v poštev,
3. vodnik ne sme psa voditi do vhoda v rov; razdalja od rova mora biti najmanj 5 metrov in vodnik ne sme vplivati na psa ne z besedo ne z dejanjem,
4. vsakemu tekmovalcu se mora nuditi 15 do 20 minut za delo v rovu: (5 min. pred pregrado, nadaljnjih 5 min. pri odprtem kotlu - odprti obe pregradi - in nad 5. min. za direktni napad - zaprta zadnja pregrada),
5. le sodnik je pooblaščen, da dviga in spušča pregrade pred kotlom in vodniku tekmujočega psa daje navodila.

Predsedujoči je opozoril navzoče, da so gornje točke določene od FCI in naj bi se ta določila takoj upoštevala pri vseh preizkušnjah lovskih terierjev za delo v rovu (velja tudi za druge pasme). Predsednik matičnega kluba lovskih terierjev, gospod Rothe je izjavil, da je s temi sklepi storjen prvi korak za mednarodno rešitev problemov o vzreji, vzgoji, šolanju in vodstvu lovskega terierja. Navzoče je prosil, da se zaradi pove-zave udeleže tudi drugega sestanka, ki bi nadaljeval in končal delo.

Ivan Caf

Vabimo lovce vodnike in prijatelje psa ptičarja-šarivca, ki imajo veselje postati kinološki sodniki, da se takoj prijavijo kot sodniški pripravniki. Kinološka zveza Slovenije namreč v kratkem priredi tečaj, na katerem bo predelano vse teoretično gradivo, ki je potrebno za polaganje sodniškega izpita. Prijave sprejema Društvo ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani, Zupančičeva ul. 9/II.

Odbor DLP

Društvo ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani prosi lovce, kinologe in lovske družine, ki so prejeli »Kinološki lovski koledar« za leto 1967, da čimprej poravnajo naročnino. Društvo namreč nujno potrebuje denar za kritje stroškov pri izdaji koledarja.

Odbor DLP

Občni zbor Kluba ljubiteljev jazbečarjev in terierjev bo v nedeljo, 9. aprila 1967 ob 9.30 v sejni dvorani LZ Slovenije, Ljubljana, Zupančičeva 9/I, z običajnim dnevnim redom.

Odbor KLJT

PRIJAVLJENE PARITVE

Kdl. nemški ptičarji:

Drina JRPki 3549, bila na tekmi — Cet Dragočevski JRPki 4002, leglo je bilo 13. 1. 1967. Vzreditelj Rudolf Peric, Bilje 50, p. Renče.

Lovski terierji:

Čika Rašiška JRLT 2571, bila na tekmi — Muri Potoški JRLT 2617. Leglo bo 30. 3. 1967. Vzreditelj Martin Kos, Litija, C. Zasavskega bataljona.

Fida JRLT 2604, bila na tekmi — Vrisk Reseniški JRLT 2602, bil na tekmi, leglo bo 15. 3. 1967. Vzreditelj Albert Ogriz, Zg. Legen 45, p. Slovenj Gradec.

Ivan Lakner, LD Rogaška Slatina, s ptičarjema

Hitra Turjaška JRLT 2838, bila na tekmi — Tarò JRLT 2098, leglo je bilo 22. 2. 1967. Vzreditelj Lovska družina Turjak.

Braki jazbečarji:

Lina Vinarska JRBj 1726 — Bas JRBj 1628, leglo bo 30. 3. 1967. Vzreditelj Franc Bahun, Tržič, Proleterska 21.

Dinja JRBj 1071 — Bor JRBj 916, leglo bo 8. marca 1967, vzreditelj Avguštin Laurenčič, Vipava 170. Vesta Brinogorska JRBj 1466 — Jago JRBj 1303, leglo bo 13. 3. 1967. Vzreditelj Jože Žolgar, Sopot 18, p. Podčetrtek.

Jasna Vinarska JRBj 1615 — Agič JRBj 1677, leglo bo 27. 3. 1967. Vzreditelj Ivan Hartl, Prevalje 122.

Resasti istrski goniči:

Beba JRGri 1289, bila na tekmi — Atoš JRGri 1171, bil na tekmi, leglo bo 1. 3. 1967. Vzreditelj Albin Korošec, Kozina 2/b.

Kratkodlaki istrski goniči:

Arna JRGki 4520 — Pazi JRGki 4514, leglo bo 6. 3. 1967. Vzreditelj Franc Lešnjak, Majde Šilc 18, Novo mesto.

Novi sodniški pripravniki

za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst goničev Zdravko Kosmač, Hotavlj 20, pošta Gorenja vas nad Skofjo Loko;

za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst nemških ptičarjev Franc Friškovec, Maribor, Valvazorjeva 10;

za ocenjevanje zunanosti VI. izpitne grupe Metka Primožič, Ljubljana-Polje št. 221.

Prijavljena in zaščitena psarna

»STRELIŠKA« za X. grupo službenih psov, lastnik Boris Bertoncclj, Ljubljana, Streliška št. 9.

Kinološka zveza Slovenije

Popravek

V poročilu o poljski tekmi ptičarjev 15. in 16. oktobra 1966 na Krškem, glej »Lovec« št. 9/1966, je popraviti na strani 287 pod točko 4: Brina Čavenska JRPki 4036, je dosegla 193 točk in s tem I a oceno. Psica je tekmovala izven konkurence za prejem daril.

Kinološka zveza Slovenije

Ob koncu lovskega leta 1966/67 se toplo zahvalujemo vsem piscem, dopisnikom, poročevalcem in ilustratorjem, ki so zvesto in požrtvovalno skrbeli, da je naše glasilo lahko neokrnjeno in redno izhajalo ter se še za naprej priporočamo.

Uredništvo

Zamisel pa taka...

Skrben gospodar lovske družine, bogate z lisičnami in jazbinami, je vestno spremljal vse dogodke v zvezi z gospodarsko reformo in njenim namenom za čim večjimi prihranki. Da pa ne bi v svoji funkciji zaostajal za drugimi, je začel premišljevat, kaj bi prišlo v poštev pri njegovi družini, da se čimveč prihrani za zadnje pogone, malenkost pa tudi za družinsko blagajno. Kot olje na ogenj je v nekaj dneh vžgal lovski posvet. Med drugimi je tudi skrbni gospodar imel priložnost dvigniti svoj modri glas.

»Tovariši lovci, gospodarska reforma je v deželi, potrebno bo nekaj ukreniti, da tudi mi iz zelene bratovščine stopimo v korak z drugimi prizadevnimi in da naši lovski družini prihranimo nekaj starih tisočakov v naslednjih dveh sedemletnih planih. Zato predlagam, da prodamo vse tri lovske pse, katerih se je posluževalo vseh enainštirideset lovcev naše lovske družine. Ne bi omenjal, da zadnja tri leta skrbnikom psov nismo nič plačali, saj to danes ni važno. Glavno je, da s psi v bodoče ne bo več stroškov.« Rečeno-storjeno. V nekaj dneh po tem važnem sklepu so prišli kot gostje lovci z juga ter pse kupili. Iztržek je zadostoval za plačilo enega izmed zadnjih pogonov pri »VESELI MICKI«, kjer so med drugim določili, kako bodo odslej lovili brez psov. Za praktično izvedbo lova brez psov so bili izbrani: skrbni gospodar in še dva pomembnejša člana. Sklenjeno je bilo tudi, naj se lov brez psov preizkuša na terenu, kjer je največ lisičin in jazbin. Trojka se je dogovorila, da bo pred vsako luknjo oz. rovom lajal eden izmed trojce. Kot prvega je doletela »čast«, da je zalajal v lisičino skrbni gospodar. Po krajšem oponašanju laježa izskoči lisica. Pok, pok in uboga žival izdihne svojo dušo. Trojka veselo nadaljuje svoj pohod, le da so pred jazbino vloge zamenjali, da tudi gospodar pride do strela. Tudi jazbeca zadene usoda lisice. Gospodar si nad uspehom mane roke in hvali takšen lov, ko ni stroškov za pse. Medtem pridejo do velikega rova in sklenejo, da bodo v ta rov najprej vsi lajali, nato pa vsi trije streljali, ker, po rovu sodeč, mora biti v njem nekaj »večjega«. Po daljšem laježu v rov privozi vlak in povozji vse tri.

S. L

»Okusen cvrček«

V novembru sem v skalovitem gozdu Ravniku, Gladovec, v lovišču LD Begunje pri Cerknici, postavljaj lovce po stojiščih. Zato sem natančno vedel, na katerih stojiščih je pokalo. Na dveh je padla po ena srna, na tretjem je bila zgrešena divja mačka, na četrtem pa... Tu je bil starejši možak, vedno zabaven in dobre volje, ki jo je srkal iz steklenke v nahrbtniku. Ob koncu pogona sem šel tudi ponj. Že od daleč zagledam na njegovem stojišču nekaj belega, ki se je ostro odražalo od temnega gozda. Kmalu sem spoznal, da je mož pri nujnem opravilu, pa sem počakal. Potem sem ga že od daleč vprašal po trofeji.

»O, seveda bo,« pravi, »ravnikar jo spravljam v nahrbtnik in moja stara jo bo zelo vesela.«

Ker je bilo precej papirja nakrog, radovedno vprašam, kaj je streljal.

»Srno,« pravi, »cvrček imam že v nahrbtniku.«

»Pa srna?« vprašam.

»Si radoveden, kaj? Srna je gotovo že na vrhu Črnega vrha. Prav ko sem se trudil, da brž opravim, zagledam dve srni. Zgrabim za puško in — bumf! Videl sem samo beli zaplati, ki sta se poskočno odmikali od mene.«

»Tudi jaz sem videl belo liso,« mu rečem.

»No seveda, to so bile moje spodnje hlače — nekoliko pobarvane, pa sem jih zavil v papir in spravil v nahrbtnik. Stara bo seveda grdo gledala, kakšna so to jetrca za cvrček. Bog pomagaj, če si sam ne moreš...« Spotoma na zbirališče je samo še vprašal, če je studenec Branjice še daleč...

Ivan Korošec, LD Begunje

Oh, to »zelje«!

Janez: Kaj pa iščeš tako vneto?
Tonč: (na dopustu iz Nemčije) Tistega velikega zajca, ki mi hodi v zelje!
Janez: Ja — veš, to je takih velikih zajcev — — kaj pa imaš lepo, še mlado »zelje«!

J. K.

Kebčki

Paznik: (poroča na sestanku)
Anza: Ali si vložil res toliko truda za vzrejo teh fazančkov?
Paznik: Pa še koliko, šestdeset dni sem dan in noč nadzoroval, hranil in čuval — — do skrajnih moči — —
Anza: Saj res lepo — a, kaj pa — — ona dekle —? Ti je hodila samo »pomagat«, vodo menjat?
Draš: Pa ne, da bi kaj slabega mislili o — kebčkih!

J. K.

Korenje sta jedla

Pred dobrimi desetimi leti je bil član LD Drežnica tudi sedaj že pokojni Stres iz Kobarida, ki je zelo rad lovil ob cesti; posebno priljubljeno stojišče je imel pri kapelici. Pod kapelico je njiva, na kateri je raslo takrat korenje. Nekega dne sta šla iz Kobarida proti Drežnici mlada, nova učiteljica iz vasi pod Krnom, od kapelice dol pa je šel Stres. Preden so se srečali, je Stres zaklical kmetu, ki je delal na njivi:
»Ta dva sta vam korenje jedla!« Učiteljica sta se spogledala in še malce zardela, rekla pa nič. Ko so se srečali, sta se ozrla za lovca. Tedaj sta videla, da mu na nahrbtniku visita dva zajca...

B. R.

